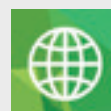

Sprawozdanie specjalne

**Wsparcie z Funduszu
Energetycznego AKP–UE
na rzecz energii ze źródeł
odnawialnych w Afryce
Wschodniej**

EUROPEJSKI
TRYBUNAŁ
OBRACHUNKOWY

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ OBRACHUNKOWY
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luksemburg
LUKSEMBURG

Tel. +352 4398-1

E-mail: eca-info@eca.europa.eu
Internet: <http://eca.europa.eu>

Twitter: @EUAuditorsECA
YouTube: EUAuditorsECA

Więcej informacji o Unii Europejskiej można znaleźć w portalu Europa (<http://europa.eu>).

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2015

Print	ISBN 978-92-872-3049-2	ISSN 1831-0923	doi:10.2865/549785	QJ-AB-15-014-PL-C
PDF	ISBN 978-92-872-3026-3	ISSN 1977-5768	doi:10.2865/812241	QJ-AB-15-014-PL-N
EPUB	ISBN 978-92-872-3027-0	ISSN 1977-5768	doi:10.2865/22314	QJ-AB-15-014-PL-E

© Unia Europejska, 2015

Powielanie materiałów dozwolone pod warunkiem podania źródła.

W celu wykorzystania lub powielenia zdjęcia 1 należy wystąpić o zgodę bezpośrednio do właściciela praw autorskich.

Printed in Luxembourg

Sprawozdanie specjalne

Wsparcie z Funduszu Energetycznego AKP–UE na rzecz energii ze źródeł odnawialnych w Afryce Wschodniej

(przedstawione na mocy art. 287 ust. 4 akapit drugi TFUE)

Sprawozdania specjalne Trybunału przedstawiają wyniki kontroli wykonania zadań i kontroli zgodności wybranych obszarów działalności UE lub kwestii związanych z zarządzaniem. Trybunał wybiera i opracowuje zadania kontrolne w taki sposób, aby miały one jak największe oddziaływanie, biorąc pod uwagę kryteria takie, jak zagrożenia dla wykonania zadań lub zgodności, poziom dochodów lub wydatków w danym obszarze, nadchodzące zmiany oraz interes polityczny i społeczny.

Niniejsza kontrola wykonania zadań została przeprowadzona przez Izbę kontroli III, której przewodniczy członek Trybunału Karel Pinxten i która zajmuje się takimi obszarami wydatków, jak działania zewnętrzne. Kontrolą kierował Klaus-Heiner Lehne, członek Trybunału, a w działania kontrolne zaangażowani byli: Michael Weiss, szef gabinetu; Gérald Locatelli, kierownik działu; Thierry Cozier, kierownik zespołu, a także główni kontrolerzy: Ruurd De Jong, Myriam Cazzaniga i Joao Nuno Coelho dos Santos oraz Jean-Louis De Neve, starszy kontroler.

Punkt

Glosariusz i wykaz akronimów

I–VII **Streszczenie**

1–9 **Wprowadzenie**

1–2 **Dostęp do usług energetycznych jest kluczowym czynnikiem postępu w realizacji celów rozwoju**

3–9 **Fundusz Energetyczny AKP–UE został utworzony z myślą o szybkim osiągnięciu wyników działań w terenie**

10–11 **Zakres kontroli i podejście kontrolne**

12–40 **Uwagi**

12–19 **Komisja właściwie ukierunkowała wsparcie ze środków FE, jednak w jednej czwartej skontrolowanych projektów istniały poważne uchybienia koncepcyjne**

13–14 **Proces wyboru skutkowało wsparciem projektów zgodnych z priorytetami FE**

15–19 **W przypadku jednej czwartej skontrolowanych projektów przyznano dotacje pomimo wykazania istotnych uchybień koncepcyjnych**

20–31 **Komisja nie monitorowała wszystkich projektów we właściwy sposób**

21–25 **Jakość sprawozdań składanych przez partnerów wdrażających była zróżnicowana**

26–31 **W przypadku niektórych projektów, w których występowały poważne trudności związane z wdrażaniem, Komisja nie podejmowała odpowiednich i terminowych działań**

32–40 **Większość skontrolowanych projektów zakończyła się powodzeniem, a perspektywy dotyczące ich trwałości były dobre**

33–36 **W przypadku jednej czwartej skontrolowanych projektów nie osiągnięto większości z oczekiwanych rezultatów**

37–40 **W przypadku prawie wszystkich skontrolowanych projektów, które zakończyły się powodzeniem, perspektywy dotyczące ich trwałości były dobre**

41–44 **Wnioski i zalecenia**

Załącznik I — Skontrolowane projekty

Załącznik II — Metodyka punktacji

Załącznik III — Projekty dotyczące instrumentu partnerstwa i dialogu w ramach inicjatywy energetycznej UE (EUEI PDF) oraz główne sektory 11. EFR w poszczególnych państwach

Załącznik IV — Okres realizacji, cele i rezultaty osiągnięte w ramach skontrolowanych projektów

Załącznik V — Monitorowanie skontrolowanych projektów

Załącznik VI — Punktacja skontrolowanych projektów

Odpowiedzi Komisji

AKP: Państwa Afryki, Karaibów i Pacyfiku

DG DEVCO: Dyrekcja Generalna ds. Współpracy Międzynarodowej i Rozwoju, odpowiedzialna w ramach Komisji za:

- formułowanie polityki rozwoju UE i definiowanie polityki sektorowej w obszarze pomocy zewnętrznej,
- opracowywanie, we współpracy z Europejską Służbą Działań Zewnętrznych, wieloletnich programów dla instrumentów pomocy zewnętrznej finansowanych z EFR i budżetu ogólnego,
- wdrażanie tych instrumentów,
- wspieranie koordynacji między UE a państwami członkowskimi w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju oraz reprezentowanie UE na zewnątrz w tej dziedzinie.

EFR: Europejskie Fundusze Rozwoju

Kolejne edycje EFR stanowią główny instrument pomocy w zakresie współpracy na rzecz rozwoju, którą UE zapewnia państwom Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) oraz krajom i terytoriom zamorskim. Umowa o partnerstwie podpisana w Kotonu w dniu 23 czerwca 2000 r. na okres 20 lat („umowa z Kotonu”) jest obowiązującą umową ramową regulującą relacje między UE a państwami AKP oraz krajami i terytoriami zamorskimi (KTZ). Jej głównym celem jest ograniczenie, a ostatecznie wyeliminowanie ubóstwa. 9. EFR obejmuje lata 2000–2007, 10. EFR lata 2008–2013.

EUEI: Inicjatywa energetyczna UE na rzecz eliminacji ubóstwa i zrównoważonego rozwoju. EUEI została podjęta wspólnym wysiłkiem Komisji i państw członkowskich i prowadzi do synergii między ich polityką rozwoju oraz działaniami w tym obszarze. Celem inicjatywy jest przyczynienie się do osiągnięcia milenijnych celów rozwoju (MCR) przez zapewnienie osobom ubogim odpowiednich, przystępnych cenowo i trwałych usług energetycznych. Inicjatywa została podjęta także w ramach odpowiedzi UE na działania w kontekście inicjatywy „Zrównoważona energia dla wszystkich” (SE4All).

EUEI PDF: Instrument partnerstwa i dialogu w ramach inicjatywy energetycznej UE

Instrument został ustanowiony w 2005 r. przez Komisję i sześć państw członkowskich (Austrię, Finlandię, Francję, Niemcy, Niderlandy i Szwecję) w celu poprawy zarządzania w sektorze energetycznym. Instrument przyczynia się do osiągnięcia tego celu przez wspieranie krajów partnerskich w opracowywaniu należytej polityki i strategii w obszarze energii.

FE: Fundusz Energetyczny AKP–UE

Instrument finansowania ustanowiony w 2005 r. w celu zwiększenia dostępu osób ubogich zamieszkujących na obszarach wiejskich i podmiejskich w państwach AKP do zrównoważonych i przystępnych cenowo usług energetycznych.

FE I: Pierwszy Fundusz Energetyczny finansowany w ramach 9. EFR.

FE II: Drugi Fundusz Energetyczny finansowany w ramach 10. EFR.

GIZ: Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH (niemieckie przedsiębiorstwo federalne na rzecz współpracy międzynarodowej)

kW: Kilowat (jednostka mocy); 1 kW jest równy 1 000 watów

MCR: Milenijne cele rozwoju

MCR obejmują osiem międzynarodowych celów rozwoju ustanowionych po Szczycie Milenijnym Organizacji Narodów Zjednoczonych w 2000 r., po przyjęciu deklaracji milenijnej Organizacji Narodów Zjednoczonych. Ich zakres obejmuje działania od ograniczenia o połowę liczby ludności cierpiącej z powodu skrajnego ubóstwa i głodu po zapewnienie powszechnego nauczania na poziomie podstawowym i zapewnienie zrównoważenia środowiskowego. Wszystkie państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz wiele organizacji międzynarodowych zobowiązało się do działań na rzecz osiągnięcia tych celów do roku 2015.

NGO: Organizacja pozarządowa**OECD:** Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju

Misją OECD jest promowanie polityki, która prowadzi do poprawy dobrobytu gospodarczego i społecznego ludzi na całym świecie.

ONZ: Organizacja Narodów Zjednoczonych**ROM:** Monitorowanie zorientowane na rezultaty

System ROM został ustanowiony przez DG DEVCO w 2000 r. Jego podstawę stanowią krótkie i ukierunkowane oceny przeprowadzane na miejscu przez ekspertów zewnętrznych. Wykorzystuje on ustrukturyzowaną i spójną metodykę oceny wyników projektów pod kątem pięciu kryteriów: stosowności, wydajności, skuteczności, potencjalnego oddziaływania i prawdopodobnej trwałości.

SE4All: Zrównoważona energia dla wszystkich

Inicjatywa została zapoczątkowana przez Sekretarza Generalnego ONZ w 2011 r. Ma ona trzy wzajemnie powiązane cele, które powinny zostać osiągnięte przed 2030 r.: (i) zapewnienie powszechnego dostępu do nowoczesnych usług energetycznych, (ii) dwukrotne zwiększenie światowego tempa wzrostu efektywności energetycznej oraz (iii) podwojenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w globalnym koszyku energetycznym.

SMART: Skonkretyzowane, mierzalne, osiągalne, realne, terminowe**WSSD:** Światowy Szczyt Zrównoważonego Rozwoju

Podczas WSSD w 2002 r. w Johannesburgu w Republice Południowej Afryki potwierdzono, że zrównoważony rozwój stanowi centralny element agendy międzynarodowej. Rządy państw uzgodniły i potwierdziły szeroki zakres celów i zobowiązań. W szczególności podczas WSSD nawoływano do podjęcia działań mających na celu istotne zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

I

Jak podkreślano podczas Światowego Szczytu Zrównoważonego Rozwoju, który odbył się w Johannesburgu w 2002 r., a także podczas innych międzynarodowych debat na temat rozwoju, dostęp do usług energetycznych jest kluczowym czynnikiem postępu w realizacji celów rozwoju. W 2004 r. prawie dwa miliardy ludzi, żyjących przede wszystkim na obszarach wiejskich i podmiejskich w krajach rozwijających się, nie miało dostępu do odpowiednich, przystępnych cenowo i trwałych usług energetycznych.

II

W czerwcu 2005 r. Rada Ministrów AKP–UE zatwierdziła utworzenie Funduszu Energetycznego AKP–UE w celu wspierania dostępu do nowoczesnych usług energetycznych osobom ubogim, ze szczególnym uwzględnieniem Afryki Subsaharyjskiej i energii ze źródeł odnawialnych. W okresie 2006–2013 wkład na rzecz FE w ramach 9. i 10. Europejskiego Funduszu Rozwoju wyniósł 475 mln euro, z czego większą część przeznaczono na dotacje na rzecz projektów wybranych w drodze procedur konkursowych. W momencie rozpoczęcia kontroli przez Trybunał beneficjentom przyznano już łącznie 268,2 mln euro w ramach dwóch naborów wniosków, z czego 106 mln euro przyznano na projekty w Afryce Wschodniej, która charakteryzuje się zdecydowanie najniższym w całej Afryce wskaźnikiem dostępu do energii elektrycznej.

III

W trakcie kontroli stwierdzono, że działania Komisji były w większości przypadków skuteczne, jednak mogła ona w lepszy sposób wykorzystać FE do zwiększania dostępu osób ubogich do energii ze źródeł odnawialnych w Afryce Wschodniej.

IV

Komisja udzieliła wsparcia na rzecz projektów o dobrze określonych priorytetach dotyczących energii ze źródeł odnawialnych. Niewystarczająco rygorystyczny proces wyboru spowodował jednak, że w przypadku jednej czwartej skontrolowanych projektów dotacje zostały przyznane pomimo wykazania istotnych uchybień.

V

Komisja nie monitorowała wszystkich projektów we właściwy sposób. Jakość sprawozdań składanych przez partnerów wdrażających była zróżnicowana, a Komisja nie podjęła próby wyegzekwowania ich obowiązków sprawozdawczych. W przypadku niektórych projektów Komisja nie korzystała w wystarczający sposób z możliwości przeprowadzania wizyt kontrolnych w miejscu realizacji projektów ani prowadzenia przeglądów monitorowania zorientowanego na rezultaty w celu uzupełnienia informacji przekazywanych przez partnerów wdrażających, zwłaszcza gdy było wiadomo, że przy realizacji projektów napotkano poważne trudności. W przypadku niektórych projektów, w których występowały poważne trudności związane z wdrażaniem, Komisja nie podejmowała odpowiednich i terminowych działań.

VI

Większość skontrolowanych projektów zakończyła się powodzeniem, a ich wyniki mogą być trwałe, jeśli wdrożone zostaną przewidziane konieczne działania, a ogólna sytuacja nie pogorszy się w znaczny sposób. W przypadku jednej czwartej skontrolowanych projektów nie osiągnięto większości oczekiwanych rezultatów, przede wszystkim ze względu na brak reakcji na niedociągnięcia w koncepcji projektu oraz niewystarczające monitorowanie ze strony Komisji.

VII

Trybunał przedstawia szereg zaleceń dotyczących bardziej rygorystycznego wyboru projektów, ich skuteczniejszego monitorowania oraz poprawy perspektyw trwałości.

Dostęp do usług energetycznych jest kluczowym czynnikiem postępu w realizacji celów rozwoju

01

W 2004 r. prawie dwa miliardy ludzi, żyjących przede wszystkim na obszarach wiejskich i podmiejskich w krajach rozwijających się, nie posiadało dostępu do odpowiednich, przystępnych cenowo i trwałych usług energetycznych¹. Zmienne ceny paliw na rynku międzynarodowym, zwiększające się zapotrzebowanie na energię w krajach rozwijających się i wschodzących oraz problemy związane ze zmianą klimatu stanowią szczególne wyzwania w kontekście zwiększania dostępu do usług energetycznych.

02

Podczas gdy kraje członkowskie Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) ograniczają swoją ekspozycję na rosnące ceny energii, w większości krajów rozwijających się ekspozycja ta wzrosła ze względu na mało atrakcyjny klimat inwestycyjny sektora oraz niską wydajność procesów². Powiązania między brakiem dostępu do przystępnych cenowo i trwałych usług energetycznych a trudnościami w osiągnięciu zdecydowanych postępów w realizacji większości celów rozwoju pokreślono podczas Światowego Szczytu Zrównoważonego Rozwoju (WSSD), który odbył się w Johannesburgu w 2002 r., a także podczas innych międzynarodowych debat na temat rozwoju.

- 1 COM(2004) 711 final z dnia 26 października 2004 r., „Komunikat dotyczący przyszłego rozwoju Inicjatywy Energetycznej UE i procedur tworzenia Mechanizmu Kredytów Energetycznych dla krajów AKP”, s. 3.
- 2 Kraje rozwijające się zużywają średnio dwukrotnie więcej ekwiwalentu ropy naftowej na jednostkę produkcji gospodarczej niż państwa OECD (COM(2004) 711).

Zdjęcie 1

© „The Visible Earth” (Widoczna Ziemia), agencja NASA.

Kontynenty europejski i afrykański widziane nocą z ukazaniem kontrastu

Fundusz Energetyczny AKP–UE został utworzony z myślą o szybkim osiągnięciu wyników działań w terenie

03

W kontekście WSSD Komisja i państwa członkowskie UE połączyły siły w celu ustanowienia inicjatywy energetycznej UE (EUEI) na rzecz eliminacji ubóstwa i zrównoważonego rozwoju. Celem inicjatywy jest przyczynienie się do osiągnięcia milenijnych celów rozwoju (MCR) poprzez zapewnienie odpowiednich, przystępnych cenowo i trwałych usług energetycznych osobom ubogim z obszarów o słabszej pozycji społeczno-ekonomicznej. Inicjatywa EUEI zapoczątkowała dialog z krajami rozwijającymi się, mający na celu wspieranie reform sektora energetycznego, transfer technologii i inwestycji oraz inicjatyw łagodzących zmianę klimatu.

04

W 2002 r. i 2003 r. Komisja podkreśliła potrzebę współfinansowania sektora energetycznego krajów rozwijających się³. Potrzeba ta została potwierdzona przez państwa członkowskie i państwa AKP, które zaproponowały ustanowienie Funduszu Energetycznego AKP–UE (FE)⁴. W czerwcu 2005 r., po przedstawieniu propozycji przez Komisję⁵, Rada Ministrów AKP–UE zatwierdziła utworzenie FE na podstawie zestawu kluczowych zasad (zob. **ramka 1**).

- 3 COM(2002) 408 final z dnia 17 lipca 2002 r., „Współpraca energetyczna z krajami rozwijającymi się” oraz COM(2003) 829 final z dnia 23 grudnia 2003 r. „Rok po Światowym Szczycie Zrównoważonego Rozwoju: realizacja zobowiązań”.
- 4 Podczas konferencji „Energia dla Afryki” w Nairobi w listopadzie 2003 r. oraz posiedzenia Rady Ministrów AKP–UE w Gaborone w maju 2004 r. Użytecznym odniesieniem, na którym się wzorowano, był Fundusz Wodny AKP–UE, którego główny cel stanowiło zapewnienie bezpiecznej wody pitnej i podstawowych usług sanitarnych osobom ubogim.
- 5 COM(2004) 711.

Ramka 1

Kluczowe zasady Funduszu Energetycznego AKP–UE

Działania w ramach FE powinny być ukierunkowane na:

- (i) wspieranie tych państw AKP, które już zobowiązały się lub zostały zobowiązane do ustanowienia solidnej polityki w sprawie energii oraz wdrożenia zasad dobrych rządów;
- (ii) promowanie zaangażowania na poziomie krajowym (oraz ewentualnie na poziomie transgranicznym) poprzez zapewnienie spójności z odpowiednią polityką sektorową oraz nadrzędną strategią ograniczania ubóstwa;
- (iii) zapewnienie elastyczności w odniesieniu do mechanizmów współfinansowania przez państwa członkowskie, instytucje kredytujące oraz podmioty prywatne, publiczne lub spółdzielcze;
- (iv) wspieranie innowacyjności w przypadku wyzwań związanych z zapewnianiem trwałych i przystępnych cenowo usług energetycznych osobom ubogim.

05

Głównym celem FE było promowanie dostępu do nowoczesnych usług energetycznych osób ubogich zamieszkałych na obszarach wiejskich i podmiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem Afryki Subsaharyjskiej pod względem geograficznym. Celem Funduszu było także wsparcie poprawy zarządzania w sektorze energetycznym i zwiększenie atrakcyjności tego sektora dla inwestorów, ułatwianie inwestycji na dużą skalę dotyczących transgranicznej infrastruktury energetycznej oraz promowanie odnawialnych źródeł energii i środków w zakresie efektywności energetycznej.

06

W latach 2006–2013 wkład na rzecz FE wyniósł 475 mln euro: 220 mln euro w ramach pierwszego funduszu (FE I) finansowanego z 9. EFR oraz 255 mln euro w ramach drugiego funduszu (FE II) finansowanego z 10. EFR. Prawie 90% tych środków (415,7 mln euro) wykorzystano na udzielenie dotacji na rzecz projektów wybranych w drodze procedur konkursowych⁶. Pozostałą część przeznaczono na wsparcie instrumentu partnerstwa i dialogu (PDF) w ramach EUEI⁷, mechanizmu konsolidacyjnego służącego do finansowania projektów inwestycyjnych o średniej wielkości⁸, partnerstwa UE–Afryka na rzecz rozwoju infrastruktury⁹ oraz różnych działań¹⁰.

07

W momencie rozpoczęcia kontroli przez Trybunał w czerwcu 2014 r. łącznie 268,2 mln euro zostało już przyznanych na rzecz 142 projektów w ramach dwóch pierwszych naborów wniosków: 169 mln euro przeznaczono na rzecz 74 projektów wybranych w wyniku naboru wniosków ogłoszonego w maju 2006 r. w ramach FE I, a 99,2 mln euro – na rzecz 68 projektów wybranych w wyniku pierwszego naboru wniosków ogłoszonego w listopadzie 2009 r. w ramach FE II¹¹.

08

Okolo 85% projektów wybranych w wyniku pierwszych dwóch naborów wniosków dotyczyło energii ze źródeł odnawialnych, 12% dotyczyło źródeł hybrydowych (odnawialnych i kopalnych), a 3% – źródeł kopalnych. Na podstawie głównej działalności prowadzonej w ramach projektów można je podzielić na następujące kategorie: autonomiczna produkcja energii elektrycznej na małą skalę¹² (42%), połączenia międzysieciowe, przesyłanie i dystrybucja energii elektrycznej (42%), zarządzanie/budowanie zdolności¹³ (9%) oraz energia na potrzeby gotowania i do innych celów (7%).

09

W Afryce Wschodniej przyznano łącznie 106 mln euro na 50 projektów. Region ten charakteryzuje się zdecydowanie najniższym w całej Afryce wskaźnikiem dostępu do energii elektrycznej¹⁴ – ma go niespełna 20% ludności. To samo dotyczy niestałego paliwa do gotowania, do którego ma dostęp mniej niż 10% ludności w porównaniu z ok. 20% w Afryce Zachodniej i Środkowej oraz ponad 40% w Afryce Południowej¹⁵.

- 6 Nie tylko w przypadku FE wyboru projektów dokonuje się w drodze procedury konkursowej. Więcej informacji można uzyskać w witrynie internetowej DG DEVCO pod adresem: <http://ec.europa.eu/europeaid/prag/>
- 7 Wkład UE wynoszący 3,5 mln euro jest przekazywany, na podstawie umowy o delegowaniu zadań, przedsiębiorstwu Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ), które zarządza projektem o wartości ok. 16,5 mln euro. Pozostałe wkłady finansowe przekazują Austria, Francja, Niemcy, Niderlandy, Szwecja i Finlandia. Celem PDF jest budowanie zdolności instytucjonalnych oraz poprawa środowiska dla inwestycji prywatnych w sektorze energetycznym.
- 8 Ze środków przeznaczonych na ten mechanizm, o początkowo planowanej wysokości maksymalnie 40 mln euro, zapewniono 24,8 mln euro na rzecz sześciu projektów.
- 9 Wkład w wysokości 17 mln euro przeznaczony przede wszystkim na wsparcie transgranicznych połączeń między sieciami krajowymi.
- 10 Doradztwo i usługi w zakresie oceny wniosków, monitorowania, oceny i kontroli projektów oraz nieprzewidzianych wydatków.
- 11 Ostatnie dwa nabory wniosków w ramach FE II ogłoszone, odpowiednio, w marcu i październiku 2013 r. zostały rozstrzygnięte w grudniu 2014 r. Dotacje o łącznej wartości 147,5 mln euro przyznano na rzecz 31 projektów.
- 12 To znaczy raczej mały podmiot produkujący energię elektryczną, zasilający system dystrybucyjny niepodłączony do głównej elektroenergetycznej sieci przesyłowej.
- 13 Wszystkie projekty w innych kategoriach obejmują elementy dotyczące budowania zdolności instytucjonalnych.

Zakres kontroli i podejście kontrolne

10

Celem Trybunału było dokonanie oceny, czy Komisja skutecznie wykorzystwała FE do zwiększania dostępu osób ubogich w Afryce Wschodniej do energii ze źródeł odnawialnych. Przeprowadzona przez Trybunał kontrola dotyczyła trzech zasadniczych kwestii:

- a) Czy Komisja udzieliła wsparcia z FE na rzecz energii ze źródeł odnawialnych odpowiednio ukierunkowanym i opracowanym projektom priorytetowym?
- b) Czy Komisja monitorowała projekty we właściwy sposób?
- c) Czy w ramach projektów osiągnięto wyznaczone cele?

11

Kontrola objęła głównie projekty dotyczące energii ze źródeł odnawialnych¹⁶ wybranych do dofinansowania na podstawie pierwszych dwóch naborów wniosków w dwunastu państwach Afryki Wschodniej¹⁷. Kontrolę przeprowadzono w okresie od czerwca 2014 r. do lutego 2015 r. Obejmowała ona:

- a) przegląd dokumentów dotyczących polityki UE związanych z sektorem energetycznym w krajach rozwijających się, ze strategią współpracy w ramach EFR oraz z FE;
- b) rozmowy z urzędnikami DG DEVCO oraz przedstawicielami stron umowy;
- c) przegląd 16 projektów zrealizowanych w pięciu państwach: w Kenii, na Madagaskarze, w Mozambiku, Tanzanii i Zambii (zob. **załącznik I**)¹⁸. Kryteria wyboru obejmowały istotność¹⁹ oraz zasięg wszystkich stosowanych technologii, a także różnych typów partnerów wdrażających i operacyjnych²⁰. Podczas tego przeglądu skoncentrowano się na ocenie skuteczności tych projektów, którą przeprowadzono z wykorzystaniem odpowiednich kryteriów objętych metodyką Komisji w zakresie monitorowania zorientowanego na rezultaty (ROM) (zob. **załącznik II**);

- d) wizyty kontrolne na Madagaskarze w dniach 13–23 października 2014 r. oraz w Zambii i Tanzanii w dniach 3–20 listopada obejmujące rozmowy z pracownikami delegatur UE, przedstawicielami podmiotów publicznych państw beneficjentów i partnerami wdrażającymi oraz wizyty w miejscu realizacji ośmiu projektów.

- 14 Wskaźnik dostępu do energii elektrycznej w innych regionach Afryki waha się od 34% do 44%. Szczegółowe informacje zawarte są w sprawozdaniu partnerstwa energetycznego UE–Afryka za lata 2011/2012 (<http://www.euei-pdf.org/support-to-the-africa-eu-energy-partnership-aep>).
- 15 Niestale paliwo do gotowania to przede wszystkim gaz w butlach lub nafta stanowiące substytuty drewna opałowego i węgla drzewnego.
- 16 Energia fotowoltaiczna, wiatrowa, wodna i z biomasy.
- 17 Państwa Afryki Wschodniej objęte kontrolą: Burundi, Dżibuti, Erytrea, Etiopia, Kenia, Madagaskar, Malawi, Mozambik, Rwanda, Tanzania, Uganda i Zambia.
- 18 Gdy w uwagach pojawia się wzmianka na temat projektów, stosowane jest odniesienie do ich numerów i skróconych nazw zawartych w załącznikach.
- 19 Wkład FE wynoszący co najmniej 0,5 mln euro.
- 20 Organizacje pozarządowe (NGO), podmioty parapubliczne i firmy prywatne.

Komisja właściwie ukierunkowała wsparcie ze środków FE, jednak w jednej czwartej skontrolowanych projektów istniały poważne uchybienia koncepcyjne

12

Trybunał zbadał, czy Komisja właściwie ukierunkowała wsparcie ze środków FE oraz czy przyznała wsparcie z FE dobrze opracowanym projektom.

Proces wyboru skutkowało wsparciem projektów zgodnych z priorytetami FE

13

Procedura konkursowa dotycząca wniosków obejmuje przejrzysty i dobrze udokumentowany proces wyboru (zob. **ramka 2**).

Ramka 2

Wybór wniosków projektowych

W celu przyciągnięcia jak największej liczby wnioskodawców, zapewnienia przejrzystości i podejścia ukierunkowanego na zaspakajanie potrzeb ogłoszenia o naborze wniosków oraz wytyczne dla wnioskodawców były szeroko rozpowszechniane. Wytyczne te zawierają praktyczne instrukcje dla wnioskodawców oraz cele i priorytetowe kwestie ujęte w ogłoszeniu o naborze. Wnioskodawcy składają dokument koncepcyjny opisujący główne cechy zaproponowanego projektu, a także pełny wniosek ze szczegółowymi informacjami na temat proponowanych działań wraz z budżetem i szczegółowymi danymi wnioskodawców.

Nadzór nad zarządzaniem procedurą konkursową sprawuje komisja oceniająca²¹, która jest odpowiedzialna za ocenę wniosków na podstawie kryteriów wyboru i udzielenia zamówienia ustanowionych w wytycznych dla danego naboru.

Zarówno dokument koncepcyjny, jak i pełny wniosek są oceniane przez dwie osoby, w większości przypadków przez zewnętrznego konsultanta i przedstawiciela właściwej delegatury UE²². Oceny przeprowadza się z zastosowaniem systemu punktacji oraz standardowych arkuszy oceny na podstawie kryteriów dotyczących przede wszystkim istotności, wykonalności, skuteczności, trwałości i racjonalności kosztowej projektów.

Jeśli występują znaczne różnice w opiniach dwóch oceniających, przeprowadza się trzecią ocenę, której dokonuje komisja oceniająca, w celu ustalenia końcowej punktacji.

Dotacje przyznawane są projektom, które uzyskały najwyższą liczbę punktów.

²¹ W przypadku zaproszeń do składania wniosków w ramach FE komisja oceniająca składa się z przedstawicieli Komisji (DG DEVCO, DG ds. Środowiska, DG ds. Badań Naukowych i Innowacji, DG ds. Energii) oraz Sekretariatu AKP.

²² Kiedy projekt dotyczy działań prowadzonych w więcej niż jednym państwie, jest on oceniany przez zewnętrznego konsultanta oraz przedstawiciela właściwej regionalnej dyrekcji DG DEVCO.

14

W wyniku dwóch pierwszych naborów wniosków w ramach FE złożono 975 wniosków, z których wybrano 142 projekty (15%). Pod względem przydatności projektów kryteria wyboru zapewniały zgodność z priorytetami ustanowionymi przez FE oraz dwoma ogłoszeniami o naborze wniosków:

- a) każde z 12 państw Afryki Wschodniej objętych kontrolą ustanawiało lub już ustanowiło krajową politykę energetyczną. Wsparcie było także udzielane w ramach EUEI PDF (zob. pkt 6) w jedenastu z tych państw w celu zwiększenia zdolności instytucjonalnych
- i poprawy środowiska biznesowego dla inwestycji w sektorze energetycznym (zob. **załącznik III**)²³;
- b) wysoki priorytet nadano projektom wykorzystującym odnawialne źródła energii, którym przyznano 85% dotacji (zob. pkt 8);
- c) projekty dotyczyły dobrze znanych potrzeb w zakresie dostępu do nowoczesnych usług energetycznych (zob. **ramka 3**) na obszarach wiejskich lub podmiejskich zamieszkałych przede wszystkim przez niezamożne lub ubogie społeczności.

23 W ośmiu państwach energia została wybrana jako kluczowy sektor w ramach strategii współpracy 11. EFR.

Ramka 3

Podstawowe potrzeby osób ubogich w zakresie energii

Na obszarach wiejskich lub podmiejskich podstawowe potrzeby gospodarstw domowych w zakresie energii elektrycznej obejmują zasadniczo oświetlenie, ładowanie telefonów komórkowych, zasilanie odbiornika radiowego lub telewizyjnego, obiegu powietrza oraz, jeśli jest to możliwe, lodówki, klimatyzacji i innych urządzeń. Na poziomie wioski/społeczności zwykle najważniejsze są dostawy energii elektrycznej do ośrodków zdrowia, a następnie do instytucji administracji, szkół oraz pomp wodnych, jeśli istnieje taka potrzeba. Główne formy działalności gospodarczej, którą można prowadzić dzięki zapewnieniu dostaw energii elektrycznej, obejmują przemiał ziarna, łuskanie ryżu, produkcja wyrobów tartacznych, chłódzenie żywności i napojów, krawiectwo oraz prowadzenie ośrodków łączności.

Energia na potrzeby gotowania jest nadal w większości przypadków pozyskiwana z drewna opałowego lub węgla drzewnego. Budowanie pieców umożliwiających oszczędności paliwa oraz rozsądne zarządzanie zasobami leśnymi stanowią pierwsze kroki w kierunku bardziej wydajnego wykorzystania i produkcji energii. Nowoczesne rozwiązania w zakresie energii na potrzeby gotowania obejmują udostępnienie przystępnych cenowo i bezpiecznych butli gazowych lub systemów produkcji biogazu zlokalizowanych w pobliżu miejsc, w których będzie on wykorzystywany. (Źródła: różne dokumenty projektowe i sprawozdanie „Poor people’s energy outlook 2013” [Prognoza dotycząca energii dla osób ubogich w 2013 r.] <http://practicalaction.org/ppeo2013-pr>).

Zdjęcie 2

Źródło: Europejski Trybunał Obrachunkowy.

Oznakowanie projektu „Up-scaling access to integrated modern energy services for poverty reduction” (Zwiększenie możliwości dostępu do zintegrowanych nowoczesnych usług energetycznych w celu ograniczenia ubóstwa) (Matadi, okręg Siha, Tanzania)

W przypadku jednej czwartej skontrolowanych projektów przyznano dotacje pomimo wykazania istotnych uchybień koncepcyjnych

15

W odniesieniu do koncepcji projektów zastosowano odpowiednie kryteria w celu dokonania oceny:

- (i) rentowności operacyjnej (z uwzględnieniem zdolności partnerów i metodyki wdrażania projektu),
- (ii) zrównoważonego charakteru (społeczno-ekonomicznego, finansowego, technicznego i środowiskowego),
- (iii) racjonalności (stosunku kosztów do oczekiwanych rezultatów),
- (iv) powtarzalności (skutków demonstracyjnych stanowiących model dla ich powtórzenia w przyszłości).

16

W przypadku 11 skontrolowanych projektów wystąpiła spójność między punktacją a uwagami analitycznymi obu oceniających. Jeżeli chodzi o kolejne pięć projektów, w procesie wyboru wystąpiły niespójności, które nie zostały wykryte przez komisję oceniającą:

- a) w jednym przypadku²⁴ wysoka punktacja przyznana przez zewnętrznego oceniającego była bezpodstawna, biorąc pod uwagę wykryte przez niego poważne uchybienia koncepcji i wysokie ryzyko niepowodzenia projektu²⁵. Jako że punktacja przyznana przez obu oceniających przekroczyła wartość progową, projekt został wybrany;

- b) w przypadku pozostałych czterech projektów²⁶ wniosek musiał być podany trzeciej ocenie, gdyż zewnątrzni oceniający wskazali istotne uchybienia koncepcyjne zagrażające realizacji projektów (na przykład: wnioskodawca nieposiadający wiedzy fachowej, zbyt ambitne cele, nierealistyczny harmonogram wdrażania, zagrożona trwałość podstawowych zasobów, wątpliwa racjonalność kosztów, nadmiernie optymistyczny lub niejednoznaczny plan biznesowy). Jednakże w trzeciej ocenie, w której zalecano przyznanie dotacji, nie uwzględniono w odpowiedni sposób zidentyfikowanego ryzyka oraz braku właściwych środków zaradczych.

17

W czterech z tych pięciu przypadków²⁷ istotne uchybienia koncepcyjne były główną przyczyną niepowodzenia projektów (zob. pkt 36).

18

Proces wyboru obejmował ocenę adekwatności ram logicznych każdego projektu²⁸. Cele projektów były celami SMART²⁹, ale ze względu na brak odpowiednich studiów wykonalności wskaźniki wykonania zadań wybrane do monitorowania osiągnięcia tych celów nie zawsze były oparte na prawidłowych poziomach bazowych i dobrze przemyślanych założeniach.

24 Projekt 5 (Up-scaling).

25 Na przykład zbyt ambitny projekt, nadmierne optymistyczne założenia i plan biznesowy, trwający projekt pilotażowy, którego adekwatność nie została potwierdzona.

26 Projekty: 2 (Best Ray), 6 (Bioenergelec), 13 (Nice Roll-out) i 16 (Wood and charcoal).

27 Projekty: 5 (Up-scaling), 6 (Bioenergelec), 13 (Nice Roll-out) i 16 (Wood and charcoal). Zob. **załącznik VI** kolumna „Koncepcja”, projekty, które otrzymały punktację C lub D.

28 Ramy te określają związek między potrzebami społeczno-ekonomicznymi, na które ma odpowiedzieć projekt, a jego celami, nakładami, działaniami i wynikami.

29 SMART to cele skonkretyzowane, mierzalne, osiągalne, realne, terminowe.

19

Z 13 projektów, które zostały zakończone lub miały zostać zakończone wkrótce, pięć wymagało istotnej korekty wskaźników wykonania zadań w celu dostosowania ich do rzeczywistych warunków realizacji³⁰, zoptymalizowania opcji technicznych³¹ lub reakcji na nieprzewidziane zdarzenie³² (zob. **załącznik IV**). Dotyczyło to głównie projektów w ramach FE I. Komisja zajęła się tą kwestią w odniesieniu do projektów w ramach FE II. W pierwszym ogłoszeniu o naborze wniosków w ramach FE II zalecano przeprowadzenie studiów wykonalności przed złożeniem wniosków, a w drugim ogłoszeniu wymóg ten stał się obowiązkowy.

Komisja nie monitorowała wszystkich projektów we właściwy sposób

20

Trybunał zbadał, czy Komisja uzyskała ze sprawozdań projektowych informacje odpowiednie do monitorowania realizacji projektów oraz czy w razie potrzeby podejmowała odpowiednie i terminowe działania.

Jakość sprawozdań składanych przez partnerów wdrażających była zróżnicowana

21

Zapisy umów o dotacje zawieranych z partnerami wdrażającymi przewidują, że wypłaty transz dotacji są dokonywane po zatwierdzeniu przez delegaturę UE okresowych i końcowych sprawozdań opisowych i finansowych. Sprawozdania te powinny być zgodne z modelem określonym w umowie o dotację: powinny opisywać przeprowadzone działania, wyjaśniać przyczyny braku realizacji pewnych zaplanowanych działań, omawiać napotymane problemy oraz sposób ich rozwiązania, a także oceniać uzyskane wyniki.

22

W przypadku pięciu z 16 przeanalizowanych projektów sprawozdania były składane na czas, a ich jakość była odpowiednia. Wszystkie pięć projektów było realizowanych przez doświadczonych partnerów w dziedzinie rozwoju³³. W przypadku pozostałych projektów:

- a) sprawozdania opisowe zazwyczaj nie zawierały informacji o postępach w realizacji celów na poszczególnych etapach;
- b) jeśli postępy nie były zadowalające, sprawozdania często zawierały ograniczone informacje na temat planowanych lub podjętych działań;
- c) w przypadku istotnych opóźnień w realizacji wnioski o płatność i powiązane sprawozdania były jeszcze rzadziej składane, w związku z czym delegatury UE otrzymywały jeszcze mniej informacji.

- 30 W przypadku projektu 5 (Up-scaling) dostępne zasoby nie odpowiadały rozmieszczeniu geograficznemu i liczbie lokalizacji, które miały zostać wyposażone. W przypadku projektu 15 (Boreale) koszty i złożoność kwestii technicznych związanych z systemami energii wiatrowej okazały się niekompatybilne ze zdolnościami lokalnymi, a liczba mieszkańców jednej wioski (z ośmiu) była zbyt mała, by wyniki projektu były trwałe.
- 31 W przypadku projektu 8 (Sahambano) badanie topograficzne wykazało, że dostępna jest energia wodna odpowiadająca mocy 700 kW, a nie 460 kW, jak zaplanowano. W przypadku projektu 7 (rHYviere) moc zainstalowanej w trzech lokalizacjach elektrowni wodnej odpowiadała 890 kW, a nie planowanym 600 kW.
- 32 W przypadku projektu 6 (Bioenergelec) zasoby leśne przeznaczone dla jednej lokalizacji (z pięciu planowanych) zostały zniszczone przez cyklon zanim przystąpiono do budowy jednostki produkcyjnej energii elektrycznej.
- 33 Projekty: 2 (Best-Ray), 4 (Biogas), 7 (rHYviere), 9 (Resouth) i 15 (Boreale).

23

DG DEVCO zaangażowała firmę konsultingową w celu zapewnienia pomocy delegatom UE w ocenie sprawozdań partnerów wdrażających, rejestrowania danych dotyczących postępów w realizacji, ustanowienia ustrukturyzowanego narzędzia do monitorowania FE i opracowywania sprawozdań na temat ogólnych rezultatów FE. Kiedy firma stwierdzała nieterminowość, braki w zakresie jakości lub kompletności sprawozdań, informowała o nich partnera wdrażającego i delegaturę UE, a w razie potrzeby opracowywała zalecenia w celu ułatwienia wdrażania. Przegląd sprawozdań partnerów dokonywany przez firmę konsultingową był zwykle przeprowadzany w ciągu jednego do pięciu miesięcy po zakończeniu okresu, którego dotyczyło sprawozdanie. Jednak ze względu na późne przedłużenie zawartej z DMG umowy wystąpiła kilkumiesięczna przerwa w działaniach firmy, co w niektórych przypadkach doprowadziło do znacznego opóźnienia takiego przeglądu (zob. **załącznik V**).

24

Jeżeli chodzi o harmonizację i poprawę jakości sprawozdań partnerów wdrażających ten ujednoczony przegląd przeprowadzany przez jeden podmiot był do pewnego stopnia użyteczny. Firma konsultingowa nie miała jednak uprawnień do egzekwowania wystosowanych zaleceń, a umowa zawarta z firmą nie przewidywała zasobów do przeprowadzania kontroli na miejscu informacji przekazywanych przez partnerów wdrażających. Taka weryfikacja mogła być przeprowadzana wyłącznie wówczas, gdy dostępne były inne źródła informacji³⁴.

25

Budżet skontrolowanych projektów przewidywał obowiązkowe oceny śródkresowe i końcowe, które miały być organizowane przez partnerów wdrażających i zlecane przez nich konsultantom zewnętrznym. Przeprowadzono tylko połowę ocen śródkresowych. Spośród 11 skontrolowanych projektów FE I pięciu nie poddano ocenie śródkresowej, mimo że ich realizację rozpoczęto w 2008 r. i miały zostać ukończone po mniej więcej roku od momentu prowadzenia kontroli³⁵. Jeden z projektów FE II³⁶ był realizowany od około trzech lat, a jego zakończenie planowano w ciągu roku, a mimo to nie został poddany ocenie śródkresowej (zob. **załącznik V**).

W przypadku niektórych projektów, w których występowały poważne trudności związane z wdrażaniem, Komisja nie podejmowała odpowiednich i terminowych działań

26

W sprawozdaniu z lutego 2012 r. w sprawie śródkresowej oceny pierwszego naboru wniosków zorganizowanego przez DG DEVCO podkreślono uchybienia w sprawozdaniach projektowych³⁷. Komisja nie podjęła dalszych działań na podstawie tych ustaleń obejmujących opracowanie planowanych działań naprawczych i ich harmonogramu oraz przydzielenie obowiązków³⁸.

- 34 Sprawozdania z kontroli na miejscu, przeprowadzanych przez zarządzającego programem ze strony delegatury UE, sprawozdania z monitorowania zorientowanego na rezultaty oraz oceny zewnętrzne.
- 35 Śródkresowa ocena projektu 6 (Bioenergelec) została przeprowadzona w marcu 2013 r., tj. pięć lat po rozpoczęciu wstępnego trzyletniego okresu realizacji projektu.
- 36 Projekt 16 (Wood and charcoal).
- 37 Śródkresowa ocena 1. naboru wniosków dotyczących Funduszu Energetycznego w ramach 9. EFR.
- 38 Ten problem nie dotyczy wyłącznie omawianej oceny. Jak wspomniano w sprawozdaniu specjalnym nr 18/2014 „Systemy oceny i monitorowania zorientowanego na rezultaty stosowane przez EuropeAid”, występują uchybienia w działaniach następczych podejmowanych w następstwie ocen (pkt 56–60).

27

Na mocy umów, jeśli partnerzy wdrażający nie wypełnią swoich obowiązków w zakresie sprawozdawczości, DG DEVCO ma prawo do zwrócenia się w dowolnym momencie o dodatkowe informacje, które muszą zostać przekazane w ciągu jednego miesiąca, a także do rozwiązania umowy i odzyskania kwot bezpodstawnie wypłaconych. DG DEVCO nie skorzystała w odpowiedni sposób z tych praw.

28

W trzech skontrolowanych delegaturach UE stwierdzono niewiele dowodów na to, że zarządzający programem przeprowadzali regularne wizyty w miejscu realizacji projektów, nawet jeśli delegatury UE zdawały sobie sprawę z występowania poważnych trudności, tak jak w przypadku obu projektów FE I zakończonych niepowodzeniem³⁹. Powodem tego były ograniczone zasoby oraz fakt, że projektom FE nadano niższy priorytet niż programom w ramach strategii współpracy EFR z krajami partnerskimi⁴⁰.

29

W przypadku projektów rzadko będących przedmiotem wizyt kontrolnych pracowników delegatury lub projektów, w przypadku których napotkano trudności, zarządzający programem w delegaturach UE mogą zwrócić się o zaplanowanie przez DG DEVCO wizyty związanej z monitorowaniem zorientowanym na rezultaty (ROM). W przypadku 10 z 16 skontrolowanych projektów przeprowadzono co najmniej jedną wizytę ROM⁴¹ (zob. **załącznik V**). Nie wykorzystano jednak w pełni tej możliwości w odniesieniu do projektów, podczas realizacji których wystąpiły poważne i dobrze znane trudności:

- a) projekt 5 (Up-scaling), którego realizacja rozpoczęła się w styczniu 2008 r., był objęty tylko jedną wizytą w ramach ROM w czerwcu 2013 r. W sprawozdaniu zwrócono uwagę

na panujący chaos, ale było już zbyt późno, by podjąć działania naprawcze;

- b) projekt 6 (Bioenergelec), którego realizacja rozpoczęła się w kwietniu 2008 r., nigdy nie został objęty wizytą ROM, pomimo istotnych opóźnień w realizacji⁴² i niezadowolających wyników.

30

Jeśli zdaniem Komisji umowa nie może być już skutecznie lub odpowiednio wdrażana, może starać się znaleźć rozwiązanie w porozumieniu z partnerem wdrażającym lub rozwiązać umowę, jeśli takiego rozwiązania nie można znaleźć. Komisja nie podjęła takich działań, kiedy okazało się, mniej więcej w połowie 2010 r., że oba projekty wymienione w pkt 29 nie mogą być już realizowane zgodnie z planem:

- a) w przypadku projektu 5 (Up-scaling – Zwiększenie możliwości) możliwe było znaczne ograniczenie zakresu geograficznego i liczby wiosek, które miały zostać wyposażone, a także ponowne rozważenie kontynuacji programu uprawy jatrofy⁴³;
- b) w przypadku projektu 6 (Bioenergelec) możliwe było dokonanie ponownej oceny planu projektu w kontekście niezadowolających wyników podobnego projektu realizowanego wcześniej przez tego samego partnera na Madagaskarze⁴⁴.

31

Projekt 6 (Wood and charcoal) w ramach FE II jest realizowany w kilku państwach przez prywatne przedsiębiorstwo leśne. Projekt rozpoczęto w marcu 2012 r., a na mniej niż rok przed jego planowanym zakończeniem (lipiec 2015 r.) nie osiągnięto żadnego postępu w ramach innowacyjnego komponentu dotyczącego węgla drzewnego⁴⁵ i było mało prawdopodobne, że uda się go uzyskać. Delegatury UE

39 W przypadku projektów 5 (Up-scaling) i 6 (Bioenergelec) okresy ich realizacji zostały przedłużone odpowiednio do 78 i 81 miesięcy (zob. **załącznik V**). W przypadku projektu 6 (Bioenergelec) nie udokumentowano żadnej wizyty na miejscu, którą Trybunał mógłby poddać kontroli.

40 Brak wystarczającej liczby wizyt w miejscu realizacji projektów nie dotyczy wyłącznie projektów w ramach FE. Jak wskazano w rocznym sprawozdaniu z działalności DG DEVCO za 2014 r., dyrekcja ta nie osiągnęła postawionego sobie celu obejmującego przeprowadzenie wizyt w miejscu realizacji przynajmniej 80% projektów i umów (s. 112 i załącznik 10, s. 297–299). W 2014 r. ogólny poziom przeprowadzonych wizyt wyniósł 69%, tj. był niższy od osiągniętego w 2013 r. wynoszącego 72%. Jedną z tych przyczyn są ograniczenia kadrowe.

41 W przypadku trzech projektów przeprowadzono dwie wizyty w ramach ROM.

42 Okres realizacji, początkowo planowany na 36 miesięcy, przedłużono do 81 miesięcy.

43 Jatrofa jest rośliną, której nasiona zawierają olej wykorzystywany do produkcji biodiesla.

44 Projekt ten, rozpoczęty dwa lata wcześniej, nie przynosił zadowolających wyników, głównie ze względu na stosowanie zawodnego sprzętu, takiego samego jak sprzęt wykorzystywany w ramach projektu 6 Bioenergelec.

45 Wykorzystanie pieców przemysłowych zamiast pieców rzemieślniczych o słabej wydajności.

w państwach, w których realizowany był projekt, nie starały się określić przyczyn niepowodzenia projektu ani nie podjęły w związku z tym żadnych działań. Jako że projekt zakwalifikowano do finansowania z FE właśnie na podstawie innowacyjnego komponentu dotyczącego węgla drzewnego, niepowodzenie w dostarczeniu go oznacza, że Komisja mogłaby odzyskać część z przekazanych środków finansowych.

Większość skontrolowanych projektów zakończyła się powodzeniem, a perspektywy dotyczące ich trwałości były dobre

32

Trybunał zbadał, czy oczekiwane wyniki projektów zostały osiągnięte zgodnie z planem oraz czy wyniki te były trwałe.

W przypadku jednej czwartej skontrolowanych projektów nie osiągnięto większości z oczekiwanych rezultatów

33

W okresach realizacji określonych we wnioskach projektowych, a następnie w umowach o dotacje, zasadniczo przewidziano zbyt mało czasu na realizację projektów⁴⁶. W przypadku dziewięciu z 11 skontrolowanych projektów w ramach FE I konieczne było przedłużenie okresu realizacji, a dwóch z nich potrzebne było ponad dwa razy więcej czasu niż wstępnie planowano (zob. **załącznik IV**).

34

Z 16 skontrolowanych projektów 12 zakończyło się pomyślnie: w przypadku pięciu z nich przekroczone lub istniało prawdopodobieństwo przekroczenia celów początkowych, w dwóch z nich osiągnięto lub istniało prawdopodobieństwo osiągnięcia celów, a w przypadku pięciu z nich istniało małe prawdopodobieństwo osiągnięcia celów, lecz ich rezultaty były racjonalne⁴⁷ (zob. **załącznik IV** i **załącznik VI** kolumna „Rezultaty”, projekty, które otrzymały punktację A lub B). W **ramce 4** opisano dwa przykłady udanych projektów.

46 Na przykład jeżeli chodzi o studia wykonalności, wnioski o pozwolenie na budowę i procedury przetargowe (zob. także pkt 19).

47 Rezultaty wynoszące powyżej 75% wartości docelowych lub zachęcające postępy odnotowane po zakończeniu okresu realizacji projektu (na przykład stopniowo wzrastająca liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci elektroenergetycznej).

Przykłady udanych projektów

Projekt 4 (Biogas) – Projekt realizowany w Kenii miał na celu odzyskiwanie metanu powstającego w komorach fermentacyjnych na gnojowicę w małych gospodarstwach rolnych (od trzech do dziesięciu krów mlecznych). Biogaz jest wykorzystywany jako paliwo do codziennego gotowania przez właścicieli gospodarstw rolnych. Przyczynia się to do oszczędności drewna opałowego i węgla drzewnego, znacznie ogranicza zanieczyszczenie wewnątrz pomieszczeń oraz poprawia właściwości nawożące gnojowicy. W realizację projektu zaangażowane były mikroinstytucje i promotorzy, co miało spowodować, że jego wyniki będą powielane. W ramach projektu zainstalowano 765 komór fermentacyjnych w pięciu prowincjach Kenii (zamiast początkowo ustalonej liczby 460).

Projekt 14 (Small-scale solar) – Celem projektu było zapewnienie 18 000 ludzi (lub 4 000 rodzin) dostępu do zrównoważonej energii słonecznej produkowanej na małą skalę w dwóch okręgach wiejskich w Mozambiku. Latarnie zasilane energią słoneczną stanowią zamiennik w stosunku do palenia drewna lub nafty w celu zapewnienia oświetlenia. Latarnie te są udostępniane za rozsądną stawkę dzienną przez działające na małą skalę przedsiębiorstwa (stacje ładowania) prowadzone przez lokalnych przedsiębiorców specjalnie przeszkolonych w ramach projektu. Zainstalowano 41 stacji ładowania w 25 wioskach, a 14 760 osobom (co stanowi 82% wartości docelowej) zapewniono dostęp do oszczędnego i ekologicznego oświetlenia. Połowę z tych przedsiębiorców stanowią kobiety. Stacje ładowania działające na energię słoneczną są także wykorzystywane do ładowania telefonów komórkowych i innych małych urządzeń, takich jak odbiorniki radiowe i maszyny

do golenia.

35

Projekty elektryfikacji obszarów wiejskich, obejmujące udostępnienie usług energetycznych gospodarstwom domowym i lokalnym budynkom użyteczności publicznej (poprzez podłączenie do minisieci elektroenergetycznej w wioskach lub zastosowanie niezależnych systemów fotowoltaicznych w przypadku zabudowy rozproszonej), miały bardzo pozytywny wpływ na poprawę jakości codziennego życia w społecznościach wiejskich, nawet jeśli spodziewany rozwój nowych form działalności gospodarczej następował powoli. Na przykład dodatkowe udogodnienia i wygoda zachęciły kluczowych wykwalifikowanych pracowników, takich jak nauczyciele, lekarze czy sędziowie, do podjęcia pracy w odległych lokalizacjach. Wywołuje to efekt kaskadowy, obejmujący poprawę dostępności usług publicznych oraz tworzenie dodatkowych miejsc pracy, co ma zasadnicze znaczenie dla ograniczania ubóstwa⁴⁸.

48 Na przykład projekty 2 (Best Ray), 3 (Majaua), 7 (rHYviere), 10 (Rural electrification) i 12 (Green energy).

Zdjęcia 3 i 4

Doprowadzenie sieci elektroenergetycznej do kliniki Kamilambo, „Rural Electrification Infrastructure and Small-Scale Projects” (Elektryfikacja obszarów wiejskich – infrastruktura i projekty na małą skalę) (okręg Mumbwa, Zambia)

Podłączenie transformatora niskiego napięcia do sieci dystrybucyjnej w wiosce Sahasinaka, projekt rHYviere (prowincja Fianarantsoa, Madagaskar)

Źródło: Europejski Trybunał Obrachunkowy.

36

W przypadku czterech projektów nie osiągnięto jednak większości spodziewanych rezultatów, przede wszystkim ze względu na uchybienia koncepcyjne oraz niewystarczające monitorowanie ze strony Komisji podczas ich realizacji (zob. **załącznik VI**, kolumna „Rezultaty”, projekty, które otrzymały punktację D):

- a) po pięciu latach realizacji projekt 5 (Up-scaling – Zwiększenie możliwości) zapewnił dostęp do nowoczesnych usług energetycznych zaledwie 11 wioskom z planowanych 120⁴⁹. Niektóre z zakupionych urządzeń nie zostały wykorzystane i stały się przestarzałe;
- b) celem projektu 6 (Bioenergelec) było wykorzystanie biomasy do produkcji energii elektrycznej, głównie poprzez spalanie drewna w kotle podłączonym do silnika parowego napędzającego generator. Wiele z poważnych zagrożeń zidentyfikowanych na etapie wyboru projektów urzeczywistniło się⁵⁰. Nie zidentyfikowano jednak poważnego zagrożenia, polegającego na zniszczeniu lasu przez cyklon w jednym z pięciu wybranych miejsc realizacji projektu, które rzeczywiście nastąpiło. Sześć lat po rozpoczęciu projektu ukończona była tylko jedna instalacja, która działała jedynie sporadycznie⁵¹. Planowanie instalacji pięciu systemów przed uzyskaniem przekonujących informacji zwrotnych w ramach projektu pilotażowego było zdecydowanie przedwcześnie⁵²;
- c) celem projektu 13 (Nice Roll-out) była rozbudowa działającego już w Gambii centrum internetowego zasilanego energią słoneczną, mająca objąć 50 lokalizacji w Zambii i Tanzanii. Realizacja projektu musiała zostać zakończona ze względu na likwidację partnera wdrażającego w 2013 r. Model biznesowy obejmujący sektor prywatny został uznany za istotne zagrożenie na etapie oceny wniosków;

- d) celem projektu 16 (Wood and charcoal) była zrównoważona produkcja drewna i węgla drzewnego na obszarach wiejskich. Partner wdrażający był bardziej zainteresowany przynoszącym zyski przemysłem drzewnym niż innowacyjnym komponentem związanym z węglem drzewnym, stanowiącym podstawę zakwalifikowania projektu do finansowania z FE.

W przypadku prawie wszystkich skontrolowanych projektów, które zakończyły się powodzeniem, perspektywy dotyczące ich trwałości były dobre

37

W przypadku jednego z 12 skontrolowanych projektów, które zakończyły się powodzeniem, trwałość projektu stanowiła kwestię problematyczną ze względu na jego złożony charakter techniczny w połączeniu z brakiem zdolności lokalnych. Istniało ryzyko, że pod względem technicznym w perspektywie krótko- lub średnioterminowej projekt zakończy się niepowodzeniem⁵³. Pozostałe 11 projektów mogło mieć trwały charakter, gdyby zgodnie z koncepcją wdrożono niezbędne przewidziane środki, a ogólna sytuacja⁵⁴ nie ulegałyby znacznemu pogorszeniu (zob. **załącznik VI**, kolumna „Trwałość”, projekty, które otrzymały punktację B).

- 49 Na przykład przewlekłe postępowanie o udzielenie zamówienia, ograniczenia logistyczne, pobudzenie zapotrzebowania w związku z konkurencją z innymi technologiami oraz nieskuteczna uprawa jatrofy. Na projekt miał także wpływ spór prawny między partnerem a dostawcą, który nie wywiązał się ze swoich zobowiązań, a jednocześnie blokował środki.
- 50 Negatywny wpływ na projekt miał także spór między dostawcą sprzętu a krajową agencją ds. elektryfikacji obszarów wiejskich (będącą także partnerem w ramach projektu).
- 51 Sprzęt produkcji brazylijskiej jest w zasadzie prototypem, a jego ostateczny kształt nadal zależy w dużym stopniu od producenta.
- 52 We wnioskach projektowych zaplanowano instalację sześciu systemów, zaś w umowie o dotację była mowa tylko o pięciu.
- 53 Projekt 9 (Resouth) otrzymał punktację C ze względu na złożoność komponentu dotyczącego turbiny oraz wyjątkowe oddalenie lokalizacji.
- 54 Zewnętrzne czynniki, które mogą bezpośrednio lub pośrednio wpływać na projekty, takie jak warunki społeczno-ekonomiczne, sytuacja w zakresie bezpieczeństwa, poważna zmiana polityki sektorowej lub degradacja środowiska.

Uwagi

38

W przypadku projektów obejmujących zdecentralizowaną produkcję energii elektrycznej oraz dystrybucję w sieci elektroenergetycznej⁵⁵, aby zapewnić trwałość projektów, konieczne jest odpowiednie zarządzanie operacjami (produkcją i sprzedażą energii elektrycznej) oraz regularna konserwacja techniczna⁵⁶. W ramach wszystkich projektów zapewniono szkolenie w celu poprawy zdolności zarządczych i technicznych przyszłych operatorów. Biorąc jednak pod uwagę lokalne możliwości, nadal istnieje potrzeba prowadzenia szkoleń okresowych po zakończeniu projektów w celu zapewnienia optymalnego zarządzania jednostkami produkcyjnymi⁵⁷.

- 55 Projekty: 1 (Mwenga), 3 (Majaua), 7 (rHyviere), 8 (Sahambano), 9 (Resouth), 10 (Rural electrification) i 15 (Boreale).
- 56 W niektórych przypadkach wymagana będzie szczególna uwaga, na przykład w odniesieniu do braków jakościowych zbudowanej infrastruktury i zainstalowanego sprzętu.
- 57 Partnerzy wdrażający posiadający wieloletnie doświadczenie udzielali czasem wsparcia na własny koszt po zakończeniu obowiązywania umowy, na przykład w ramach projektu 9 (Resouth).

Zdjęcia 5 i 6

Źródło: Europejski Trybunał Obrachunkowy.

Instalacja fotowoltaiczna na dachu szkoły oraz karta instrukcji jej użytkowania, projekt „Increased Access to Electricity Services” (Zwiększony dostęp do usług elektroenergetycznych) (okręg Kalomo, Zambia)

39

Niektóre projekty przyczyniły się do podniesienia poziomu wiedzy na temat kwestii środowiskowych (zob. przykład w **ramce 5**) oraz objęły szkolenie w zakresie tworzenia mikroprzedsiębiorstw, których prowadzenie stało się możliwe dzięki zapewnieniu dostaw energii elektrycznej.

40

W przypadku jednostek produkcyjnych dostarczających energię elektryczną do indywidualnych konsumentów (tj. podłączenie do głównego systemu dystrybucyjnego zwykle przez podmiot parapubliczny) mogą wystąpić problemy związane z opóźnieniami w płatności, które z kolei mogą zagrozić trwałości projektu⁵⁸. Jest to dobrze znane zagrożenie, a reformy krajowej polityki w obszarze energii mają na celu stopniowe wdrażanie lepszych praktyk oraz poprawę sytuacji krajowych operatorów sieci elektroenergetycznych i ich zdolności do wnoszenia opłat na rzecz ich dostawców⁵⁹.

58 Projekty: 7 (rHYviere, 1 lokalizacja z 3) i 8 (Sahambano).

59 Na przykład w Tanzanii i na Madagaskarze Bank Światowy wspiera duże programy dotyczące reformy sektora energetycznego

Ochrona źródeł energii pierwotnej jest kluczem do osiągnięcia trwałości

Projekt 7 (rHYviere) – Celem projektu była budowa małych elektrowni wodnych do produkcji energii elektrycznej w górskim regionie Madagaskaru. Zachowanie trwałości strumieni na dużych wysokościach wymaga należytego zarządzania naturalną florą i rolnictwem w dorzeczu w celu umożliwienia wodom opadowym ciągłego przenikania przez podglebie. Projekt obejmował niezbędne szkolenie i uwrażliwienie na określone kwestie oraz użyteczny program środowiskowy z udziałem władz, którego celem była ochrona źródeł energii pierwotnej (strumieni). Program ten obejmował dotacje dla rolników mieszkających na obszarze dorzecza mające na celu ochronę flory przez dostosowanie do niej metod rolniczych, przede wszystkim zapobieganie dalszemu wylesianiu przez wycinanie i palenie oraz pozyskiwanie drewna do produkcji węgla drzewnego. Długoterminowe zasoby finansowe wymagane w celu udzielenia dotacji lokalnym rolnikom zostały zapewnione z opłat specjalnych (2,5%) za energię elektryczną wyprodukowaną przez elektrownię wodną i sprzedaną miastu zlokalizowanemu w dolinie.

Wnioski i zalecenia

41

Trybunał stwierdził, że działania Komisji były w większości przypadków skuteczne, jednak mogła ona w lepszy sposób wykorzystać FE do zwiększania dostępu do energii ze źródeł odnawialnych dla osób ubogich zamieszkałych w Afryce Wschodniej.

42

Komisja przydzieliła wsparcie z FE na rzecz energii ze źródeł odnawialnych najważniejszym wybranym projektom. W ogłoszeniach o naborze wniosków zastosowano odpowiednie kryteria wyboru w celu zapewnienia spójności z priorytetami ustanowionymi w FE. Jednakże w przypadku jednej czwartej skontrolowanych projektów przyznano dotację pomimo stwierdzenia, na etapie wyboru, istotnych uchybień koncepcyjnych. Brak spójności między punktacją przyznaną poszczególnym projektom a uwagami analitycznymi oceniających wskazuje, że proces wyboru nie jest wystarczająco rygorystyczny (zob. pkt 12–19).

Zalecenie 1 Bardziej rygorystyczny sposób wyboru projektów

W przypadku gdy Komisja ogłasza nabór wniosków, podczas procesu wyboru powinna ona poświęcić więcej uwagi ocenie:

- (i) zagrożeń związanych z opracowaniem koncepcji przewidywanych działań i środków zaradczych;
- (ii) zdolności instytucjonalnych partnera w odniesieniu do planów realizacji projektu.

43

Komisja nie monitorowała wszystkich projektów we właściwy sposób. Jakość sprawozdań składanych przez partnerów wdrażających była zróżnicowana, a wsparcie udzielane przez konsultanta zaangażowanego przez DG DEVCO w celu poprawy jakości sprawozdań miało pozytywny, lecz ograniczony skutek. W przypadku niektórych projektów, w których występowały poważne trudności związane z wdrażaniem, Komisja nie podejmowała odpowiednich i terminowych działań

- a) nie podejmowała prób egzekwowania przestrzegania obowiązków sprawozdawczych określonych w umowach o dotacje;
- b) nie korzystała w wystarczający sposób z możliwości przeprowadzania wizyt kontrolnych na miejscu realizacji projektów przez zarządzających programem w delegaturach UE oraz z kontroli w ramach monitorowania zorientowanego na rezultaty, w celu uzupełnienia informacji przekazywanych przez partnerów wdrażających, zwłaszcza w przypadkach, gdy było wiadomo, że przy realizacji projektów napotkano poważne trudności;
- c) Komisja wprawdzie wiedziała, że niektóre analizowane projekty nie zostaną najprawdopodobniej zrealizowane zgodnie z planem, nie podjęła jednak działań w celu uzgodnienia rozwiązania z partnerami wdrażającymi lub zakończenia projektów (zob. pkt 20–31).

Zalecenie 2 Skuteczniejsze monitorowanie projektów

Komisja powinna:

- (i) ściśle monitorować zgodność z zapisami umów o dotacje pod względem terminowości i jakości sprawozdań finansowych i opisowych oraz ocen;
- (ii) w przypadku nieprzestrzegania tych zapisów, zawiesić dalsze wypłaty dotacji i zwrócić się do partnera wdrażającego o przekazanie wymaganych informacji;
- (iii) zwiększyć częstotliwość wizyt kontrolnych na miejscu przeprowadzanych przez zarządzających programem oraz wizyt w ramach ROM w przypadku projektów szczególnie narażonych na zagrożenia, z zastosowaniem podejścia opartego na ocenie ryzyka;
- (iv) w przypadku gdy projekty nie zostaną najprawdopodobniej zrealizowane zgodnie z planem, podjąć działania w celu uzgodnienia rozwiązania z partnerem wdrażającym;
- (v) jeśli rozwiązania nie można znaleźć, przyjąć rozsądną strategię wyjścia w celu rozwiązania umowy.

44

Większość skontrolowanych projektów zakończyła się powodzeniem, a ich wyniki mogą być trwałe, jeśli wdrożone zostaną przewidziane konieczne działania, a ogólna sytuacja nie pogorszy się w znaczący sposób. Nowe formy działalności gospodarczej na obszarach wiejskich po zapewnieniu dostaw energii elektrycznej rozwijały się co prawda powoli, jakość życia ludności zdecydowanie się jednak poprawiła, zwłaszcza dzięki dostępowi do usług publicznych lepszej jakości. W przypadku jednej czwartej skontrolowanych projektów nie osiągnięto większości oczekiwanych rezultatów, przede wszystkim ze względu na brak reakcji na niedociągnięcia w koncepcji projektu oraz niewystarczające monitorowanie ze strony Komisji (zob. pkt 32–40).

Zalecenie 3 Poprawa perspektyw trwałości projektów

Po zakończeniu złożonych projektów, w szczególności obejmujących inwestycje w infrastrukturę, Komisja powinna:

- (i) wymagać od partnerów wdrażających, by zawarli w swoich sprawozdaniach końcowych ocenę ewentualnej potrzeby udzielania operatorom ciągłego wsparcia technicznego;
- (ii) rozważyć możliwość zapewnienia środków na ten cel, na przykład poprzez podpisanie aneksu do umowy o dotację.

Niniejsze sprawozdanie zostało przyjęte przez Izbę III, której przewodniczył Karel PINXTEN, członek Trybunału Obrachunkowego, na posiedzeniu w Luksemburgu w dniu 6 października 2015 r.

W imieniu Trybunału Obrachunkowego

Vitor Manuel da SILVA CALDEIRA
Prezes

Skontrolowane projekty

Nr projektu i nazwa skrócona	Nr CRIS	Nr FE (nr naboru wniosków)	Nr wniosku	Ocena wniosku ³ (w %)	Nazwa działania	Państwo
1 Mwenga	2007/195-963	FE I	78	EZ: 81,5 DUE: 86	Mwenga 3 MW hydro Power Plant (elektrownia wodna o mocy 3 MW w rejonie Mwenga)	Tanzania
2 Best Ray	2007/195-964	FE I	132	EZ: 57 DUE: 77 3.0: 72	Best Ray (Bringing Energy Services to Tanzanian Rural Areas) (Zapewnienie usług energetycznych na obszarach wiejskich w Tanzanii)	Tanzania
3 Majaua	2007/195-977	FE I	46	EZ: 74 DUE: 75,5	Electrificação da comunidade de Majaua (Elektryfikacja gminy Majaua)	Mozambik
4 Biogas (biogaz)	2007/195-982	FE I	244	EZ: 71,5 DUE: 74	Up-scaling the smaller biogas plants for agricultural producers and processors (Zwiększenie możliwości małych wytwórni biogazu na potrzeby producentów i przetwórców produktów rolnych)	Kenia
5 Up-scaling (zwiększenie możliwości)	2007/195-985	FE I	214	EZ: 71 DUE: 83,5	Up-scaling access to integrated modern energy services for poverty reduction (Zwiększenie dostępu do zintegrowanych nowoczesnych usług energetycznych w celu ograniczenia ubóstwa)	Tanzania
6 Bioenergelec	2007/196-004	FE I	217	EZ: 65 DUE: 74 3.0: 76,5	Bioenergelec (bioénergie électricité) (energia elektryczna z biomasy)	Madagaskar
7 rHYviere	2007/196-005	FE I	144	EZ: 74 DUE: 81	Programme rHYviere - Réseaux hydroélectriques villageois et respect de l'environnement (Program rHYviere – Sieć wiejskich elektrowni wodnych i ochrona środowiska)	Madagaskar
8 Sahambano	2007/196-009	FE I	54	EZ: 69,5 DUE: 68,5	Aménagement hydroélectrique du Site de Befanova sur la rivière Sahambano (Zagospodarowanie hydroenergetyczne lokalizacji Befanova na rzece Sahambano)	Madagaskar
9 Resouth	2007/196-014	FE I	128	EZ: 72 DUE: 78,5	Electrification rurale décentralisée par énergies renouvelables dans le Sud de Madagascar (Elektryfikacja obszarów wiejskich za pomocą energii ze źródeł odnawialnych na południu Madagaskaru) (Resouth)	Madagaskar
10 Rural electrification (Elektryfikacja obszarów wiejskich)	2008/020-660	FE I	284	EZ: 68 DUE: 78	Rural Electrification Infrastructure and Small-Scale Projects (Elektryfikacja obszarów wiejskich – infrastruktura i projekty na małą skalę)	Zambia

Budżet (w mln euro)	Wkład UE (w mln euro)	Procentowy wkład UE /budżet	Krótki opis	Wizyta na miejscu (lub tylko badanie w pań- stwie)	Miejsca objęte kontrolą
7,81	3,60	46,1%	Instalacja minielektroni wodnej zapewniającej niezawodne źródło energii elektrycznej dla przedsiębiorstwa produkującego herbatę oraz dla 14 wiosek	tak	Projekt w Mufindi (region Iringa); Spotkania z władzami lokalnymi w miejscowości Mafinga
1,50	1,13	75,3%	Instalacja systemów fotowoltaicznych w 8 050 gospodarstwach (i budynkach użyteczności publicznej) w 9 wioskach. W niektórych miejscach zastosowano mikroelektrownie wodne z minisięcią elektroenergetyczną oraz biogaz	tak	Spółdzielnia CERC i Mpambano w Oldonyosambu; ośrodek szkoleniowy w Mкуру; projekt w szkole średniej Ngarenyanuki w Olkung'wado; wyższa uczelnia techniczna w Aruszy
2,49	1,87	75,1%	Remont minielektroni wodnej (obecnie zniszczonej) oraz konfiguracja lokalnej sieci energoelektrycznej w celu podłączenia 5 000 gospodarstw	nie	nie dot.
1,97	1,22	61,9%	Zastosowanie technologii biogazu do celów gotowania na obszarach wiejskich w 330 gospodarstwach w 5 prowincjach	nie	nie dot.
3,05	2,29	75,0%	Zakładanie wielofunkcyjnych ośrodków usług energetycznych zasilanych silnikami Diesla z wykorzystaniem biopaliw (oleju z jatrofy) w 120 wioskach w 6 regionach	tak	Miejsce realizacji projektu Matadi MFP – Mji Mwema, okręg Siha – region Kilimandżaro; magazyn w Moshi
3,16	1,96	61,9%	Produkcja energii elektrycznej z biomasy dla 6 wiosek (w 4 regionach) oraz poprawa procesu karbonizacji	(tak)	Nie przeprowadzono wizyty w miejscu realizacji ¹ , lecz przeprowadzono rozmowy z zainteresowanymi stronami i partnerami wdrażającymi
2,30	1,73	75,1%	Budowa 3 elektrowni wodnych przepływowych + minisięci elektroenergetycznej w celu podłączenia 8 wiosek na wschodnich obszarach wiejskich	tak	2 lokalizacje z 3: Sahasinaka i Tolongoina
3,31	2,48	74,9%	Budowa elektrowni wodnej przepływowej + rozbudowa sieci elektroenergetycznej o 20 km w celu podłączenia 1 miasta i 2 wiosek	tak	1 lokalizacja: Ihosy
1,16	0,87	75,0%	Elektryfikacja 2 wiosek w południowym regionie z wykorzystaniem 2 turbin wiatrowych i systemów fotowoltaicznych	(tak)	Nie przeprowadzono wizyty w miejscu realizacji ² , lecz przeprowadzono rozmowy z zainteresowanymi stronami
36,51	10,00	27,4%	Rozbudowa sieci elektroenergetycznej oraz instalacja minielektroni wodnej i 2 000 domowych systemów fotowoltaicznych w celu dostarczenia energii elektrycznej do 27 000 gospodarstw, 700 szkół i ośrodków zdrowia	tak	1 lokalizacja z 2: Mumbwa

Nr projektu i nazwa skrócona	Nr CRIS	Nr FE (nr naboru wniosków)	Nr wniosku	Ocena wniosku ³ (w %)	Nazwa działania	Państwo
11 Increase access (Zwiększanie dostępu)	2008/195-971	FE I	200	EZ: 80 DUE: 75	Increased Access to Electricity Services (Zwiększony dostęp do usług elektroenergetycznych)	Zambia
12 Green energy (Zielona energia)	2011/231-578	FE II – (nabór 1)	60	EZ: 71 DUE: 85	Community Based Green Energy Project (Gminny projekt dotyczący zielonej energii)	Kenia
13 Nice Roll-out (Uruchamianie NICE)	2011/231-937	FE II – (nabór 1)	183	EZ: 47 DUE: 87 3.0: 82	Nice Roll-Out (Uruchamianie ośrodków NICE)	Zambia, Tanzania, Gambia
14 Small scale solar (Energia słoneczna na małą skalę)	2011/232-092	FE II – (nabór 1)	620	EZ: 83 DUE: 81	Enabling 18.000 people to access sustainable small scale solar power in Quissanga district, Cabo Delgado (Zapewnienie 18 000 ludzi dostępu do zrównoważonej energii słonecznej na małą skalę w okręgu Quissanga w prowincji Cabo Delgado)	Mozambik
15 Boreale	2011/280-322	FE II – (nabór 1)	534	EZ: 84 DUE: 79	Best Options for Rural Energy and Access to Light and Electricity (Najlepsze rozwiązania w zakresie energii na obszarach wiejskich i dostępu do oświetlenia i energii elektrycznej) (BOREALE)	Madagaskar
16 Wood and charcoal (Drzewa i węgiel drzewny)	2012/232-680	FE II – (nabór 1)	542	EZ: 59 DUE: 87 3.0: 75	Sustainable Wood and Charcoal Production in Rural Mozambique, Malawi and Tanzania (Zrównoważona produkcja drewna i węgla drzewnego na obszarach wiejskich w Mozambiku, Malawi i Tanzanii)	Mozambik, Tanzania, (Malawi)

Budżet (w mln euro)	Wkład UE (w mln euro)	Procentowy wkład UE /budżet	Krótki opis	Wizyta na miejscu (lub tylko badanie w pań- stwie)	Miejsca objęte kontrolą
33,00	10,00	30,3%	Rozbudowa sieci elektroenergetycznej w celu ułatwienia dostępu do energii ze źródeł odnawialnych na obszarach wiejskich i podmiejskich w Zambii (65 000 beneficjentów)	tak	3 lokalizacje z 24: Kabwe, podstacja Kanyama i Kalomo
2,32	1,74	75,0%	Instalacja systemów fotowoltaicznych w 56 szkołach i 32 ośrodkach zdrowia na obszarach wiejskich w Kenii	nie	nie dot.
8,44	2,50	29,6%	Rozwój biznesu dzięki systemom ICT zasilanym przez systemy fotowoltaiczne (franczyzowe ośrodki NICE na 50 obszarach wiejskich i podmiejskich w Gambii, Tanzanii i Zambii)	nie	nie dot.
0,79	0,59	75,0%	Zapewnienie 4 000 gospodarstw dostępu do zrównoważonej energii słonecznej na małą skalę w 2 okręgach	nie	nie dot.
2,30	1,72	74,8%	Instalacja systemów fotowoltaicznych w 10 szkołach i 8 ośrodkach zdrowia oraz 900 gospodarstwach w 8 wioskach w regionie południowym	(tak)	Nie przeprowadzono wizyty w miejscu realizacji ² , lecz przeprowadzono rozmowy z zainteresowanymi stronami
5,33	2,40	45,0%	Zrównoważona biomasa i efektywność energetyczna dzięki przeszkoleniu 2 000 gospodarstw domowych w zakresie sadzenia drzew oraz budowie zakładu produkcji węgla drzewnego	tak (Tanzania)	Plantacje i biura Green Resources w Sao Hill (region Iringa w Tanzanii)

- 1 Realizacja projektu w wybranej lokalizacji na potrzeby wizyty była na zbyt wczesnym etapie (gotowy był tylko budynek, natomiast sprzęt do produkcji energii ze źródeł odnawialnych nie był jeszcze zainstalowany). Jedyna lokalizacja, w której projekt został ukończony, była zbyt odległa, by możliwe było zachowanie zgodności z planem wizyty.
- 2 Wizyty nie przeprowadzono ze względów bezpieczeństwa.
- 3 Wniosek oceniony przez eksperta zewnętrznego (EZ), delegaturę UE (DUE), a w niektórych przypadkach przez trzeciego oceniającego (3.O).

Metoda punktacji

Do celów kontroli metodę punktacji koncepcji, rezultatów i potencjalnej trwałości projektów opracowano na podstawie metodyki Komisji w zakresie monitorowania zorientowanego na rezultaty (ROM). Poniżej przedstawiono zastosowane kryteria:

Koncepcja

- A Koncepcja projektu (łącznie z wybraną technologią) jest realistyczna i adekwatna do kontekstu. Zagrożenia i ograniczenia lokalne zostały odpowiednio zidentyfikowane, a zastosowane środki zaradcze zostały wyczerpująco opisane. Proponowane są przejrzyste i dobrze usystematyzowane ramy logiczne, cele SMART (jeśli dane bazowe i docelowe muszą być dostosowane po przeprowadzeniu studium wykonalności, nie ma to wpływu na punktację) oraz właściwe wskaźniki wykonania zadań.
- B Odpowiednia logika interwencji. Odnotowano pominięcia/problemy dotyczące koncepcji lub wybranej technologii, lista zagrożeń i ograniczeń nie jest wyczerpująca lub środki zaradcze nie są w pełni przekonujące. Cele lub wskaźniki powinny zostać zmodyfikowane.
- C W zakresie logiki interwencji istnieją problemy, które mogą istotnie wpłynąć na oczekiwane rezultaty, odnotowano problemy dotyczące elementów wymienionych powyżej.
- D Logika interwencji jest błędna i zdecydowanie ogranicza możliwość udanej realizacji projektu, lub poważne problemy/kwestie zagrożą jego realizację.

Wyniki

- A Wszystkie rezultaty, które zostały uzyskane lub z dużym prawdopodobieństwem zostaną uzyskane, charakteryzują się dobrą jakością i przyczyniają się do osiągnięcia planowanych produktów, działania są regularnie monitorowane i realizowane zgodnie z harmonogramem (nie odnotowano opóźnień lub są one niewielkie i zostały wyjaśnione w logiczny sposób).
- B Rezultaty uzyskano lub z dużym prawdopodobieństwem zostaną one uzyskane zgodnie z planem, lecz można wprowadzić ulepszenia w zakresie jakości, oczekiwanej ilości lub terminowości. Opóźnienia nie mają jednak negatywnego wpływu na uzyskanie rezultatów.
- C Niektóre rezultaty nie są uzyskiwane/nie zostaną uzyskane na czas, w oczekiwanej ilości lub nie będą dobrej jakości. Konieczne są działania naprawcze. Występują opóźnienia w realizacji działań, które nie są całkowicie zgodne z logiką i planami interwencji.
- D W odniesieniu do jakości oraz uzyskiwania rezultatów stwierdzono lub z dużym prawdopodobieństwem zostaną stwierdzone poważne uchybienia. Konieczne są znaczne zmiany, aby zapewnić uzyskanie przynajmniej kluczowych rezultatów. Występują poważne opóźnienia w realizacji działań, które są w sposób zasadniczy niezgodne z logiką i planami interwencji. Może być konieczne opracowanie strategii wyjścia, by ograniczyć dalsze problemy.

Trwałość

- A Rezultaty będą trwałe w perspektywie długoterminowej, a ich odtwarzalność zostanie zapewniona przez sprzyjającą sytuację ogólną lub powiązane środki wdrożone w ramach projektu lub innych działań.
- B Rezultaty (lub większość z nich) będą najprawdopodobniej trwałe w perspektywie długoterminowej, jeśli wdrożone zostaną przewidziane konieczne środki lub ogólna sytuacja nie pogorszy się w znaczny sposób.
- C Rezultaty (lub większość z nich) będą najprawdopodobniej nietrwałe w perspektywie średnio- lub długoterminowej, jeśli przewidziane konieczne środki nie zostaną odpowiednio wzmocnione lub uzupełnione, zwłaszcza jeśli sytuacja ulega pogorszeniu.
- D Rezultaty (lub większość z nich) będą najprawdopodobniej nietrwałe w perspektywie średnioterminowej, niezależnie od wdrożenia środków w danym kontekście.

Projekty EUEI PDF oraz kluczowe sektory 11. EFR w poszczególnych państwach

Państwo	INSTRUMENT PARTNERSTWA I DIALOGU (PDF) EUEI			
	Istniejąca polityka dotycząca energii	Projekt PDF w sektorze energetycznym (opis)	Zainteresowane strony	Daty
Burundi	styczeń 2011 r. (+ plan elektryfikacji obszarów wiejskich z 1993 r., zmieniony w 1997 r.)	Pomoc na rzecz Ministerstwa Energii i Górnictwa w opracowaniu krajowej polityki dla sektora energetycznego, a także strategii wdrażania i planu inwestycyjnego	Ministerstwo Energii i Górnictwa	listopad 2009 r. – kwiecień 2011 r.
Dżibuti	2005	Pomoc na rzecz agencji Ministerstwa Energii odpowiedzialnej za zasoby naturalne (MERN) w opracowaniu krajowej strategii i planu działania dla sektora energii elektrycznej oraz projektu ustawy o energii elektrycznej	Ministerstwa, Electricité de Djibouti – partnerzy techniczni i finansowi, darczyńcy	listopad 2012 r. – lipiec 2014 r.
Erytrea	1997	-	-	-
Etiopia	1994 r. (zmieniona w 2012 r.)	Pomoc na rzecz rządu Etiopii w określeniu precyzyjnej, długoterminowej wizji dotyczącej energii pochodzącej z biomasy oraz opracowanie strategii i planu działania w zakresie energii z biomasy	Ministerstwo Wody, Nawadniania i Energii	lipiec 2012 r. – luty 2014 r.
Kenia	2004 r. (zmieniona w 2014 r.)	Opracowanie działania wspierającego, które będzie realizowane przez ekspertów świadczących długoterminowo bezpośrednie usługi doradcze dotyczące ram regulacyjnych w odniesieniu do produkcji energii ze źródeł odnawialnych w ramach sieci na małą skalę	Ministerstwo Energii	styczeń 2013 r. – marzec 2014 r.
Madagaskar	1974 r. (jako ustawa od 1998 r.)	Aktualizacja polityki Madagaskaru i krajowej strategii dotyczącej energii, a także opracowanie strategii dla sektora energetycznego na Madagaskarze	Ministerstwo Energii	lipiec 2014 r. – lipiec 2015 r.
Malawi	2003 r. (zmieniona w 2009 r.)	Wsparcie w opracowaniu strategii dotyczącej energii z biomasy w celu zapewnienia zrównoważonych dostaw energii z biomasy oraz promowania dostępu do nowoczesnych paliw do gotowania i skutecznych technologii spalania biomasy	Departament Energii	luty 2008 r. – luty 2009 r.
Mozambik	1998 r. (zmieniona w 2009 r. i 2011 r.)	Wsparcie w opracowaniu i wdrażaniu krajowej strategii dotyczącej energii z biomasy, ze szczególnym uwzględnieniem łańcucha dostaw węgla drzewnego oraz zarówno podaży, jak i popytu	Ministerstwo Energii oraz Krajowa Dyrekcja ds. Nowych i Odnawialnych Źródeł Energii	styczeń 2011 r. – grudzień 2012 r.

11. EDF

(kluczowe sektory i szacowany budżet, który w momencie przeprowadzania kontroli został już przyjęty lub prawdopodobnie zostanie przyjęty)

Kluczowy sektor 1	Budżet (w mln euro)	Kluczowy sektor 2	Budżet (w mln euro)	Kluczowy sektor 3	Budżet (w mln euro)	Kluczowy sektor 4	Budżet (w mln euro)	Sektor niekluczowy	Budżet (w mln euro)	ŁĄCZNY BUDŻET (w mln euro)
Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich na potrzeby żywienia	80	Zdrowie	87	Rządy prawa i niestabilność	143	Energia	105	Społeczeństwo obywatelskie	17	432
Woda, usługi sanitarne i odpady stałe	52	Bezpieczeństwo żywnościowe	35					Społeczeństwo obywatelskie i wsparcie krajowego urzędnika zatwierdzającego	18	105
Energia (brak decyzji, ale wola rządu)		Rolnictwo		Zarządzanie gospodarką						0
Zrównoważone rolnictwo i bezpieczeństwo żywnościowe	252	Zdrowie	200	Drogi i przejście na energię	230			Społeczeństwo obywatelskie	63	745
Bezpieczeństwo żywnościowe i odporność na szok klimatyczny	190	Zrównoważona infrastruktura (transport i energia)	175	Odpowiedzialność instytucji publicznych	60		60	Wsparcie krajowego urzędnika zatwierdzającego	10	495
Sprawowanie rządów i instytucje	143	Rozwój obszarów wiejskich	140	Infrastruktura (zwiększenie dostępu do energii na potrzeby rozwoju gospodarczego)	230			Krajowy urzędnik zatwierdzający i instrument współpracy technicznej	5	518
Sprawowanie rządów	120	Kształcenie	110	Rolnictwo	250			Społeczeństwo obywatelskie	30	510
Dobre sprawowanie rządów i rozwój	367	Rozwój obszarów wiejskich (w tym energia: 50 mln euro)	330							697

Państwo	INSTRUMENT PARTNERSTWA I DIALOGU (PDF) EUEI			
	Istniejąca polityka dotycząca energii	Projekt PDF w sektorze energetycznym (opis)	Zainteresowane strony	Daty
Rwanda	2004 r. (zmieniona w 2009 r.)	Wsparcie w opracowaniu polityki i strategii dla podsektora energii geotermalnej oraz wsparcie ram instytucjonalnych, prawnych i regulacyjnych w odniesieniu do energii geotermalnej, ze szczególnym uwzględnieniem opcji zaangażowania sektora prywatnego	Ministerstwo Infrastruktury	grudzień 2013 r. – styczeń 2015 r.
Tanzania	1992 r. (zmieniona w 2003 r. i 2014 r.)	Pomoc w opracowaniu krajowej strategii dotyczącej energii z biomasy określającej środki gwarantujące bardziej zrównoważone dostawy energii z biomasy, zwiększające produkcję i wydajność stosowania; promujące dostęp do alternatywnych źródeł energii, oraz zapewniające środowisko instytucjonalne wspierające wdrażanie	Ministerstwo Finansów	marzec 2012 r. – kwiecień 2014 r.
Uganda	2002 r. (zmieniona w 2007 r.)	Opracowanie zestawu zaleceń oraz listy potencjalnych projektów, które mogą otrzymać wsparcie w ramach SE4ALL („Zrównoważona energia dla wszystkich”)	Ministerstwo Energii, spółki prywatne, społeczeństwo obywatelskie, partnerzy rozwojowi	maj 2012 r. – czerwiec 2012 r.
Zambia	1994 r. (zmieniona w 2008 r.)	Organizacja procesu konsultacyjnego w celu włączenia kwestii dostępu do usług energetycznych do krajowego planu rozwoju oraz krajowej wizji długoterminowej	Ministerstwo Energii i Gospodarki Wodnej	wrzesień 2005 r. – sierpień 2006 r.
Afryka Wschodnia		Ocena zdolności do zwiększania dostępu do nowoczesnej energii w Afryce Wschodniej	Wspólnota Wschodnioafrykańska	listopad 2010 r. – lipiec 2011 r.

11. EDF

(kluczowe sektory i szacowany budżet, który w momencie przeprowadzania kontroli został już przyjęty lub prawdopodobnie zostanie przyjęty)

Kluczowy sektor 1	Budżet (w mln euro)	Kluczowy sektor 2	Budżet (w mln euro)	Kluczowy sektor 3	Budżet (w mln euro)	Kluczowy sektor 4	Budżet (w mln euro)	Sektor niekluczowy	Budżet (w mln euro)	ŁĄCZNY BUDŻET (w mln euro)
Zrównoważone rolnictwo i bezpieczeństwo żywnościowe	200	Zrównoważona energia	200	Odpowiedzialne rządzenie	40			Społeczeństwo obywatelskie	20	460
Dobre rządy i rozwój	291	Energia	180	Zrównoważone rolnictwo	140			Społeczeństwo obywatelskie	15	626
Infrastruktura transportowa (energia może zostać włączona po przeglądzie śródkresowym)	230	Bezpieczeństwo żywnościowe i rolnictwo	130	Dobre rządy	168			Społeczeństwo obywatelskie	50	578
Energia	244	Rolnictwo	110	Sprawowanie rządów	100			Wsparcie krajowego urzędnika zatwierdzającego	30	484
nie dot.										

Okres realizacji, cele i rezultaty osiągnięte w ramach skontrolowanych projektów

Nr projektu i nazwa skrócona	Nr FE (nr naboru wniosków)	Nazwa działania	Państwo	Data rozpoczęcia	Data zakończenia
1 Mwenga	FE I	Mwenga 3 MW hydro Power Plant (elektrownia wodna o mocy 3 MW w rejonie Mwenga)	Tanzania	22.12.2007	22.12.2012
2 Best Ray	FE I	Best Ray (Bringing Energy Services to Tanzanian Rural Areas) (Zapewnienie usług energetycznych na obszarach wiejskich w Tanzanii)	Tanzania	1.4.2008	30.6.2011
3 Majaua	FE I	Electrificação da comunidade de Majaua (Elektryfikacja gminy Majaua)	Mozambik	1.12.2007	30.11.2012
4 Biogas (biogaz)	FE I	Up-scaling the smaller biogas plants for agricultural producers and processors (Zwiększenie możliwości małych wytwórni biogazu na potrzeby producentów i przetwórców produktów rolnych)	Kenia	1.1.2008	1.1.2011
5 Up-scaling (zwiększenie możliwości)	FE I	Up-scaling access to integrated modern energy services for poverty reduction (Zwiększenie dostępu do zintegrowanych nowoczesnych usług energetycznych w celu ograniczenia ubóstwa)	Tanzania	1.1.2008	30.6.2014
6 Bioenergelec	FE I	Bioenergelec (bioénergie électricité) (Energia elektryczna z biomasy)	Madagaskar	1.4.2008	31.12.2015
7 rHYviere	FE I	Programme rHYviere – Réseaux hydroélectriques villageois et respect de l'environnement (Program rHYviere – Sieć wiejskich elektrowni wodnych i ochrona środowiska)	Madagaskar	7.1.2008	30.12.2015
8 Sahambano	FE I	Aménagement hydroélectrique du Site de Befanaova sur la rivière Sahambano (Zagospodarowanie hydroenergetyczne lokalizacji Befanova na rzece Sahambano)	Madagaskar	1.3.2008	31.12.2014
9 Resouth	FE I	Electrification rurale décentralisée par énergies renouvelables dans le Sud de Madagascar (Elektryfikacja obszarów wiejskich za pomocą energii ze źródeł odnawialnych na południu Madagaskaru) (Resouth)	Madagaskar	1.1.2008	1.1.2013

Przedłużenie (w miesiącach)	Przedłużenie w %	Uzasadnienie przedłużenia	Zmiana wstępnych celów – (osiągnięte rezultaty)
Początkowo: 60 miesięcy brak przedłużeń	0%	nie dot.	■ Nie (14 345 beneficjentów w porównaniu z oczekiwaną grupą 24 700 (58%), lecz liczba ta rośnie)
Początkowo: 36 miesięcy – przedłużenie do 39 miesięcy	8%	Przedłużenie uzasadnione potrzebą „skuteczniejszej realizacji (...) kluczowych działań w ramach projektu, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów instytucjonalnych i dotyczących trwałości”	■ Nie (7 600 beneficjentów w porównaniu z oczekiwaną liczbą 8 050, tj. 94,4%).
Początkowo: 36 miesięcy – przedłużenie do 60 miesięcy	67%	W sumie wnioskowano przedłużenie trzy razy, lecz ostatni wniosek (proponujący przedłużenie realizacji projektu do 30.11.2013 r.) został odrzucony przez delegaturę UE	■ Nie (w 2014 r. delegatura UE oszacowała, że wykonano około 500 przyłączy; aby osiągnąć założony cel 5 000, wymagane będą ok. 3 lata)
Początkowo: 36 miesięcy – przedłużenie do 45 miesięcy	25%	Aby zrealizować możliwe do osiągnięcia cele w ramach budżetu	■ Nie (początkowo: budowa 350 komór fermentacyjnych – koniec projektu: zbudowano 765 komór)
Początkowo: 60 miesięcy – przedłużenie do 78 miesięcy	23%	Próba nadrobienia opóźnień w planie realizacji	■ Tak – 200 wielofunkcyjnych ośrodków usług energetycznych -> 125 (tylko 11 zainstalowanych w czerwcu 2013 r.)
Początkowo: 36 miesięcy – przedłużenie do 81 miesięcy	125%	Problemy ze stronami umowy (9 miesięcy). Badanie wstępne (9 miesięcy). Przygotowanie wniosku administracyjnego (nieplanowane) oraz negocjacje AGMIN–ADER (styczeń 2010 r. – grudzień 2011 r.) – sprzęt energetyczny niedostarczony w pełnym zakresie (brakujące 3 lokalizacje z 5) – problemy związane z umową ADMIN–ADER (umowa podpisana 9.1.2012 r.)	■ Tak – początkowo: 5 lokalizacji 80–100 kW (400–500 kW), cele w październiku 2014 r.: 4 lokalizacje 70 kW (280 kW) – budżet ograniczony o 100 000 euro (tylko 1 placówka wyposażona w momencie przeprowadzania kontroli)
Początkowo: 48 miesięcy – przedłużenie do 84 miesięcy	75%	Dodatek 1 – sytuacja polityczna (12 miesięcy). Dodatek 3: cyklony w regionie i restrukturyzacja ADER (12 miesięcy) Dodatek 4–5: czas odpowiedzi banku na wniosek o pożyczkę dla prywatnego inwestora (Tectra) na zakup turbiny + kradzież kabli w obiektach portowych (6+6 miesięcy)	■ Tak – początkowo: 3 lokalizacje: T: 2x60, S: 3x80 A: 3x80: 600 kW – cele w październiku 2014 r.: 3 lokalizacje T: 2x50, S: 2x65 A: 2x330: 890 kW (2 lokalizacje ukończone w momencie przeprowadzania kontroli)
Początkowo: 30 miesięcy – przedłużenie do 82 miesięcy	173%	Brak decyzji dotyczącej zagospodarowania terenu: 12 opcji technicznych, nowy kierownik projektu ze strony Zecca w 2009 r., brak stabilności politycznej, złe warunki pogodowe, opóźnienia w uzyskaniu koncesji, zwolnienia podatkowego, pozwolenia na użycie dynamitu do wykopania kanału	■ Tak (początkowo: 460 kW – cele w październiku 2014 r.: 700 kW)
Początkowo: 60 miesięcy brak przedłużeń	0%	nie dot.	■ Nie (początkowo: 5 000 beneficjentów -> 5 500)

■ W ramach realizacji projektów przekroczone początkowe założenia lub istniało prawdopodobieństwo, że zostaną one przekroczone.

■ Istniało małe prawdopodobieństwo, że w ramach realizacji projektów zostaną osiągnięte założenia, lecz produkty były racjonalne.

■ W ramach realizacji projektów osiągnięto założenia lub istniało prawdopodobieństwo, że zostaną one osiągnięte.

■ Nie zrealizowano spodziewanych produktów.

Nr projektu i nazwa skrócona	Nr FE (nr naboru wniosków)	Nazwa działania	Państwo	Data rozpoczęcia	Data zakończenia
10 Rural electrification (Elektryfikacja obszarów wiejskich)	FE I	Rural Electrification Infrastructure and Small-Scale Projects (Elektryfikacja obszarów wiejskich – infrastruktura i projekty na małą skalę)	Zambia	10.3.2008	31.12.2015
11 Increase access (Zwiększanie dostępu)	FE I	Increased Access to Electricity Services (Zwiększony dostęp do usług elektroenergetycznych)	Zambia	11.12.2008	15.12.2015
12 Green energy (Zielona energia)	FE II (nabór 1)	Community Based Green Energy Project (Gminny projekt dotyczący zielonej energii)	Kenia	1.11.2011	31.10.2015
13 Nice Roll-out (Uruchamianie NICE)	FE II (nabór 1)	Nice Roll-Out (Uruchamianie ośrodków Nice)	Zambia, Tanzania, Gambia	30.9.2011	30.9.2015
14 Small scale solar (Energia słoneczna na małą skalę)	FE II (nabór 1)	Enabling 18.000 people to access sustainable small scale solar power in Quissanga district, Cabo Delgado (Zapewnienie 18 000 ludzi dostępu do zrównoważonej energii słonecznej na małą skalę w okręgu Quissanga w prowincji Cabo Delgado)	Mozambik	20.7.2011	19.9.2014
15 Boreale	FE II (nabór 1)	Best Options for Rural Energy and Access to Light and Electricity (Najlepsze rozwiązania w zakresie energii na obszarach wiejskich i dostępu do oświetlenia i energii elektrycznej) (Boreale)	Madagaskar	1.3.2012	28.2.2017
16 Wood and charcoal (Drzewa i węgiel drzewny)	FE II (nabór 1)	Sustainable Wood and Charcoal Production in Rural Mozambique, Malawi and Tanzania (Zrównoważona produkcja drewna i węgla drzewnego na obszarach wiejskich w Mozambiku, Malawi i Tanzanii)	Mozambik, Tanzania, (Malawi)	19.3.2012	31.7.2015

Przedłużenie (w miesiącach)	Przedłużenie w %	Uzasadnienie przedłużenia	Zmiana wstępnych celów – (osiągnięte rezultaty)
Początkowo: 70 miesięcy – przedłużenie do 94 miesięcy	34%	Studium wykonalności, ponowne wszczęcie nieudanych postępowań o udzielenie zamówienia, opóźnienia w dostawie materiałów/sprzętu, niewystarczające zdolności partnerów lokalnych i wykonawców robót	 Nie (cele nie zostaną osiągnięte na koniec projektu, ale działania będą później kontynuowane)
Początkowo: 60 miesięcy – przedłużenie do 84 miesięcy	40%	Studium wykonalności, czas trwania i złożoność postępowania o udzielenie zamówienia nieuwzględnione przez partnera wdrażającego, niewystarczające zdolności partnerów lokalnych	 Nie (większość celów zostanie prawdopodobnie osiągnięta na koniec zmienionego okresu realizacji)
Początkowo: 48 miesięcy – brak przedłużeń	0%	nie dot.	 Tak (początkowo 56 szkół i 32 ośrodki zdrowia; w 2014 r. 88 szkół i 42 ośrodki zdrowia wyposażone w systemy fotowoltaiczne)
Początkowo: 48 miesięcy – brak przedłużeń	0%	nie dot.	 Nie (uruchomiono tylko 1 ośrodek z 50, projekt wstrzymany z powodu likwidacji partnera)
Początkowo: 36 miesięcy – przedłużenie do 38 miesięcy	6%	Opóźnienie w dostawie części zamiennych	 Nie ² (14 760 beneficjentów w porównaniu z oczekiwaną liczbą 18 000, tj. 82%)
Początkowo: 48 miesięcy – przedłużenie do 60 miesięcy	25%	Badanie społeczno-ekonomiczne dostępne 1 rok po rozpoczęciu projektu	 Tak – anulowanie opcji dotyczącej turbiny wiatrowej oraz wyposażenie 7 wiosek zamiast 8
Początkowo: 39 miesięcy – brak przedłużeń	0%	nie dot.	 Nie – lecz istnieje niewielka nadzieja, że komponent dotyczący węgla drzewnego zostanie zrealizowany

1 We wniosku planowano 6 lokalizacji. W umowie o dotację liczba lokalizacji została jednak zmniejszona do 5.

2 We wniosku przewidziano 25 000 beneficjentów. W umowie o dotację liczba beneficjentów została jednak zmniejszona do 18 000.

- W ramach realizacji projektów przekroczone początkowe założenia lub istniało prawdopodobieństwo, że zostaną one przekroczone.
- Istniało małe prawdopodobieństwo, że w ramach realizacji projektów zostaną osiągnięte założenia, lecz produkty były racjonalne.
- W ramach realizacji projektów osiągnięto założenia lub istniało prawdopodobieństwo, że zostaną one osiągnięte.
- Nie zrealizowano spodziewanych produktów.

Monitorowanie skontrolowanych projektów

Nr projektu i nazwa skrócona	Nr FE (nr naboru wniosków)	Nazwa działania	Państwo	Data rozpoczęcia	Data zakończenia	Czas trwania projektu (w latach)
1 Mwenga	FE I	Mwenga 3 MW hydro Power Plant (elektrownia wodna o mocy 3 MW w rejonie Mwenga)	Tanzania	22.12.2007	22.12.2012	5,0
2 Best Ray	FE I	Best Ray (Bringing Energy Services to Tanzanian Rural Areas) (Zapewnienie usług energetycznych na obszarach wiejskich w Tanzanii)	Tanzania	1.4.2008	30.6.2011	3,2
3 Majaua	FE I	Electrificação da comunidade de Majaua (Elektryfikacja gminy Majaua)	Mozambik	1.12.2007	30.11.2012	5,0
4 Biogas (biogaz)	FE I	Up-scaling the smaller biogas plants for agricultural producers and processors (Zwiększenie możliwości małych wytwórni biogazu na potrzeby producentów i przetwórców produktów rolnych)	Kenia	1.1.2008	1.1.2011	3,0
5 Up-scaling (zwiększenie możliwości)	FE I	Up-scaling access to integrated modern energy services for poverty reduction (Zwiększenie dostępu do zintegrowanych nowoczesnych usług energetycznych w celu ograniczenia ubóstwa)	Tanzania	1.1.2008	30.6.2014	6,5
6 Bioenergelec	FE I	Bioenergelec (bioénergie électricité) (energia elektryczna z biomasy)	Madagaskar	1.4.2008	31.12.2015	7,8
7 rHYviere	FE I	Programme rHYviere - Réseaux hydroélectriques villageois et respect de l'environnement (Program rHYviere – Sieć wiejskich elektrowni wodnych i ochrona środowiska)	Madagaskar	7.1.2008	30.12.2015	8,0
8 Sahambano	FE I	Aménagement hydroélectrique du Site de Befanaova sur la rivière Sahambano (Zagospodarowanie hydroenergetyczne lokalizacji Befanova na rzece Sahambano)	Madagaskar	1.3.2008	31.12.2014	6,8
9 Resouth	FE I	Electrification rurale décentralisée par énergies renouvelables dans le Sud de Madagascar (Elektryfikacja obszarów wiejskich za pomocą energii ze źródeł odnawialnych na południu Madagaskaru) (Resouth)	Madagaskar	1.1.2008	1.1.2013	5,0
10 Rural electrification (Elektryfikacja obszarów wiejskich)	FE I	Rural Electrification Infrastructure and Small-Scale Projects (Elektryfikacja obszarów wiejskich – infrastruktura i projekty na małą skalę)	Zambia	10.3.2008	31.12.2015	7,8

Obowiązkowe oceny			Wizyty ROM	Danish Management Group (DMG)			
Śródkresowa	Końcowa (planowana)	Specjalna linia budżetowa		Liczba sprawozdań opisowych partnera wdrażającego	Liczba przeglądów DMG	Opóźnienie w przeglądzie sprawozdań partnera wdrażającego	Czy dokonano przeglądu ostatniego sprawozdania? (rok sprawozdania opisowego)
nie	nie	tak (tylko w odniesieniu do końcowej)	czerwiec 2011 r. czerwiec 2013 r.	12	11	1–16 miesięcy	tak (2012 r.)
marzec 2010 r.	sierpień 2011 r.	tak (łącznie tylko 2 500 euro)	nie	12	7	0,5–7 miesięcy	tak (2011 r.)
nie	luty 2014 r.	załącznika z budżetem nie otrzymano	październik 2013 r.	5	3	1,3–10 miesięcy	nie (2014 r.)
kwiecień 2010 r.	listopad 2011 r.	tak (śródkresowa + końcowa)	listopad 2009 r.	7	7	0–7 miesięcy	tak (2011 r.)
nie	nie	tak (śródkresowa + końcowa)	czerwiec 2013 r.	6	3	4–10 miesięcy	nie (2014 r.)
marzec 2013 r.	(koniec 2015 r.)	tak (śródkresowa + końcowa)	nie	6	2	6–13 miesięcy	nie (2013 r.)
październik 2011 r.	(koniec 2015 r.)	tak (śródkresowa + końcowa)	wrzesień 2011 r. październik 2013 r.	6	3	6–18 miesięcy	nie (2013 r.)
nie	(koniec 2015 r.)	tak (śródkresowa + końcowa)	nie	3	1	9 miesięcy	nie (2014 r.)
luty 2011 r.	marzec 2013 r. (<i>ex post</i> koniec 2015 r.)	tak (śródkresowa + końcowa)	wrzesień 2011 r. wrzesień 2013 r.	5	4	3,5–9 miesięcy	nie (2012 r.)
lipiec 2013 r.	nie	tak (śródkresowa + końcowa)	maj 2010 r.	34	1	1,5 miesiąca	nie (2013 r.)

Nr projektu i nazwa skrócona	Nr FE (nr naboru wniosków)	Nazwa działania	Państwo	Data rozpoczęcia	Data zakończenia	Czas trwania projektu (w latach)
11 Increase access (Zwiększanie dostępu)	FE I	Increased Access to Electricity Services (Zwiększony dostęp do usług elektroenergetycznych)	Zambia	11.12.2008	15.12.2015	7,0
12 Green energy (Zielona energia)	FE II – (nabór 1)	Community Based Green Energy Project (Gminny projekt dotyczący zielonej energii)	Kenia	1.11.2011	31.10.2015	4,0
13 Nice Roll-out (Uruchamianie Nice)	FE II – (nabór 1)	Nice Roll-Out (Uruchamianie ośrodków Nice)	Zambia, Tanzania, Gambia	30.9.2011	30.9.2015	4,0
14 Small scale solar (Energia słoneczna na małą skalę)	FE II – (nabór 1)	Enabling 18.000 people to access sustainable small scale solar power in Quissanga district, Cabo Delgado (Zapewnienie 18 000 ludzi dostępu do zrównoważonej energii słonecznej na małą skalę w okręgu Quissanga w prowincji Cabo Delgado)	Mozambik	20.7.2011	19.9.2014	3,2
15 Boreale	FE II – (nabór 1)	Best Options for Rural Energy and Access to Light and Electricity (Najlepsze rozwiązania w zakresie energii na obszarach wiejskich i dostępu do oświetlenia i energii elektrycznej) (Boreale)	Madagaskar	1.3.2012	28.2.2017	5,0
16 Wood and charcoal (Drewno i węgiel drzewny)	FE II – (nabór 1)	Sustainable Wood and Charcoal Production in Rural Mozambique, Malawi and Tanzania (Zrównoważona produkcja drewna i węgla drzewnego na obszarach wiejskich w Mozambiku, Malawi i Tanzanii)	Mozambik, Tanzania, (Malawi)	19.3.2012	31.7.2015	3,4

Obowiązkowe oceny			Wizyty ROM	Danish Management Group (DMG)			
Śródkresowa	Końcowa (planowana)	Specjalna linia budżetowa		Liczba sprawozdań opisowych partnera wdrażającego	Liczba przeglądów DMG	Opóźnienie w przeglądzie sprawozdań partnera wdrażającego	Czy dokonano przeglądu ostatniego sprawozdania? (rok sprawozdania opisowego)
grudzień 2011 r., styczeń 2012 r.	nie	tak (śródkresowa + końcowa)	nie	16	5	1–4 miesiące	nie (2014 r.)
listopad 2013 r.	nie	tak (śródkresowa + końcowa)	grudzień 2013 r.	5	2	4 miesiące	nie (2014 r.)
nie dot.	nie dot.	nie	nie	2	2	1–7 miesięcy	tak (2012 r.)
październik 2013 r.	sierpień 2014 r.	tak (śródkresowa)	lipiec 2012 r.	4	3	1,5–2 miesiące	nie (2014 r.)
koniec 2015 r.	nie	tak (śródkresowa + końcowa)	nie	3	3	4–5 miesięcy	tak (2013 r.)
nie	nie	tak (śródkresowa + końcowa)	październik 2013 r.	5	2	1–4 miesiące	tak (2014 r.)

Punkcja skontrolowanych projektów

Nr projektu i nazwa skrócona	Nr FE (nr naboru wniosków)	Nazwa działania	Państwo	Wkład UE (w mln euro)	Krótki opis	Plan	Rezultaty	Trwałość
1 Mwenga	FE I	Mwenga 3 MW hydro Power Plant (elektrownia wodna o mocy 3 MW w rejonie Mwenga)	Tanzania	3,60	Instalacja minielektroni wodnej zapewniającej niezawodne źródło energii elektrycznej dla przedsiębiorstwa produkującego herbatę oraz dla 14 wiosek	● A	● B	● B
2 Best Ray	FE I	Best Ray (Bringing Energy Services to Tanzanian Rural Areas) (Zapewnienie usług energetycznych na obszarach wiejskich w Tanzanii)	Tanzania	1,13	Instalacja systemów fotowoltaicznych w 8 050 gospodarstwach w 9 wioskach	● B	● B	● B
3 Majaua	FE I	Electrificação da comunidade de Majaua (Elektryfikacja gminy Majaua)	Mozambik	1,87	Remont minielektroni wodnej (obecnie zniszczonej) oraz konfiguracja lokalnej sieci energoelektrycznej w celu podłączenia 5 000 gospodarstw	● A	● B	● B
4 Biogaz (biogaz)	FE I	Up-scaling the smaller biogas plants for agricultural producers and processors (Zwiększenie możliwości małych wytwórni biogazu na potrzeby producentów i przetwórców produktów rolnych)	Kenia	1,22	Zastosowanie technologii biogazu do celów gotowania na obszarach wiejskich w 330 gospodarstwach w 5 prowincjach	● B	● A	● B
5 Up-scaling (zwiększenie możliwości)	FE I	Up-scaling access to integrated modern energy services for poverty reduction (Zwiększenie dostępu do zintegrowanych nowoczesnych usług energetycznych w celu ograniczenia ubóstwa)	Tanzania	2,29	Instalacja wielofunkcyjnych ośrodków usług energetycznych zasilanych silnikami Diesla z wykorzystaniem biopaliw (oleju z jatrofy) w 120 wioskach w 6 regionach	● C	● D	nie dot.
6 Bioenergelec	FE I	Bioenergelec (bioénergie électricité) (energia elektryczna z biomasy)	Madagaskar	1,96	Produkcja energii elektrycznej z biomasy dla 6 wiosek (w 4 regionach) oraz poprawa procesu karbonizacji	● D	● D	nie dot.
7 rHYviere	FE I	Programme rHYviere – Réseaux hydroélectriques villageois et respect de l'environnement (Program rHYviere – Sieć wiejskich elektrowni wodnych i ochrona środowiska)	Madagaskar	1,73	Budowa 3 elektrowni wodnych przepływowych + minisieć elektroenergetyczna w celu podłączenia 8 wiosek na wschodnich obszarach wiejskich	● A	● B	● B
8 Sahambano	FE I	Aménagement hydroélectrique du Site de Befanaova sur la rivière Sahambano (Zagospodarowanie hydroenergetyczne lokalizacji Befanova na rzece Sahambano)	Madagaskar	2,48	Budowa elektrowni wodnej przepływowej + rozbudowa sieci elektroenergetycznej o 20 km w celu podłączenia 1 miasta i 2 wiosek	● A	● B	● B
9 Resouth	FE I	Electrification rurale décentralisée par énergies renouvelables dans le Sud de Madagascar (Elektryfikacja obszarów wiejskich za pomocą energii ze źródeł odnawialnych na południu Madagaskaru) (Resouth)	Madagaskar	0,87	Elektryfikacja 2 wiosek w południowym regionie z wykorzystaniem 2 turbin wiatrowych i systemów fotowoltaicznych	● B	● B	● C

● kryterium spełnione
● drobne uchybienia

● istotne uchybienia
● kryterium nie zostało spełnione

nie dot. nie dotyczy

Nr projektu i nazwa skrócona	Nr FE (nr naboru wniosków)	Nazwa działania	Państwo	Wkład UE (w mln euro)	Krótki opis	Plan	Rezultaty	Trwałość
10 Rural electrification (Elektryfikacja obszarów wiejskich)	FE I	Rural Electrification Infrastructure and Small-Scale Projects (Elektryfikacja obszarów wiejskich – infrastruktura i projekty na małą skalę)	Zambia	10,00	Rozbudowa sieci elektroenergetycznej oraz instalacja minielektrowni wodnej i 2 000 domowych systemów fotowoltaicznych w celu dostarczenia energii elektrycznej do 27 000 gospodarstw, 700 szkół i ośrodków zdrowia	● B	● B	● B
11 Increase access (Zwiększenie dostępu)	FE I	Increased Access to Electricity Services (Zwiększony dostęp do usług elektroenergetycznych)	Zambia	10,00	Rozbudowa sieci elektroenergetycznej w celu ułatwienia dostępu do energii ze źródeł odnawialnych na obszarach wiejskich i okołomiejscowych w Zambii (65 000 beneficjentów)	● B	● B	● B
12 Green energy (Zielona energia)	FE II (nabór 1)	Community Based Green Energy Project (Gminny projekt dotyczący zielonej energii)	Kenia	1,74	Instalacja systemów fotowoltaicznych w 56 szkołach i 32 ośrodkach zdrowia na obszarach wiejskich w Kenii	● B	● A	● B
13 Nice Roll-out (Uruchamianie Nice)	FE II (nabór 1)	Nice Roll-Out (Uruchamianie ośrodków Nice)	Zambia, Tanzania, Gambia	2,50	Rozwój biznesu dzięki systemom ICT zasilanym przez systemy fotowoltaiczne (franczyzowe ośrodki NICE na 50 obszarach wiejskich i podmiejskich w Gambii, Tanzanii i Zambii)	● D	● D	nie dot.
14 Small scale solar (Energia słoneczna na małą skalę)	FE II (nabór 1)	Enabling 18 000 people to access sustainable small scale solar power in Quissanga district, Cabo Delgado (Zapewnienie 18 000 ludzi dostępu do zrównoważonej energii słonecznej na małą skalę w okręgu Quissanga w prowincji Cabo Delgado)	Mozambik	0,59	Zapewnienie 4 000 gospodarstw dostępu do zrównoważonej energii słonecznej na małą skalę w 2 okręgach	● B	● B	● B
15 Boreale	FE II (nabór 1)	Best Options for Rural Energy and Access to Light and Electricity (Najlepsze rozwiązania w zakresie energii na obszarach wiejskich i dostępu do oświetlenia i energii elektrycznej) (Boreale)	Madagaskar	1,72	Instalacja systemów fotowoltaicznych w 10 szkołach i 8 ośrodkach zdrowia oraz 900 gospodarstwach w 8 wioskach w regionie południowym	● B	● B	● B
16 Wood and charcoal (Drzewa i węgiel drzewny)	FE II (nabór 1)	Sustainable Wood and Charcoal Production in Rural Mozambique, Malawi and Tanzania (Zrównoważona produkcja drewna i węgla drzewnego na obszarach wiejskich w Mozambiku, Malawi i Tanzanii)	Mozambik, Tanzania, (Malawi)	2,40	Zrównoważona biomasa i efektywność energetyczna dzięki przeszkoleniu 2 000 gospodarstw w zakresie sadzenia drzew oraz budowie zakładu produkcji węgla drzewnego	● C	● D	nie dot.

Objaśnienia: Na podstawie metodyki punktacji opisanej w załączniku II ustanowiono następujące kategorie oceny:

- kryterium spełnione
- istotne uchybienia
- drobne uchybienia
- kryterium nie zostało spełnione
- nie dot. nie dotyczy

Streszczenie

III

Komisja z zadowoleniem przyjmuje sprawozdanie Trybunału. Stworzenie Funduszu Energetycznego (FE) pozwoliło Komisji po raz pierwszy szerzej uwzględnić kwestię dostępu do energii w ramach prowadzonej przez nią współpracy na rzecz rozwoju, w związku z ogromnymi potrzebami finansowymi (48 mld USD rocznie) krajów rozwijających się¹. Komisja wykorzystała FE skutecznie: jak wynika ze sprawozdania Trybunału, większość zbadanych projektów zakończyła się sukcesem, a ich efekty będą prawdopodobnie trwałe. Jest to godnym podziwu osiągnięciem, zważywszy na trudną sytuację, w jakiej wdrażana jest współpraca na rzecz rozwoju. Jedynie w przypadku jednej czwartej skontrolowanych projektów nie odnotowano oczekiwanych rezultatów. Spowodowane było to w pewnym stopniu wystąpieniem niekorzystnych okoliczności, w wyniku których środki ukierunkowane na ograniczanie ryzyka okazały się nieskuteczne i konieczne było wprowadzenie zmian do pierwotnej koncepcji projektów. Komisja jest również świadoma możliwości wprowadzenia pewnych ulepszeń, szczególnie w zakresie monitorowania projektów w terenie. Komisja podjęła już pewne działania i wprowadzi dalsze ulepszenia zgodnie z zaleceniami Trybunału.

IV

Komisja zastosowała reguły i procedury obowiązujące w odniesieniu do zaproszenia do składania wniosków w sposób spójny i skrupulatny i przydzieliła odpowiednie wsparcie projektom o wyraźnych priorytetach.

Przewidywano wystąpienie pewnych zagrożeń i niedociągnięć w ramach wniosków FE dotyczących upowszechniania innowacyjnych rozwiązań w zakresie zrównoważonych i niedrogich usług energetycznych dla biednych.

Przed przyznaniem ostatecznej liczby punktów wpływających na kolejność poszczególnych wniosków, właściwa komisja oceniająca w spójny i obiektywny sposób uwzględniła zagrożenia i niedociągnięcia stwierdzone w ocenionych wnioskach pod kątem stosownych środków ograniczających ryzyko zaproponowanych przez wnioskodawców i w świetle kryteriów, celów i priorytetów określonych we wskazówkach dotyczących zaproszenia do składania wniosków.

1 Sprawozdanie Międzynarodowej Agencji Energetycznej pt. „Energia dla wszystkich ludzi: finansowanie dostępu dla biednych” (*Energy for all: financing access for the poor*) specjalny wyciąg z World Energy Outlook, MAE, 2011.

V

Komisja prowadziła monitoring projektów z wykorzystaniem różnych dostępnych narzędzi i metod, w tym poprzez ustanowienie stałego organu monitorującego.

Ogólnie rzecz biorąc, Komisja zapewniła ściśle monitorowanie najważniejszych faz wdrażania projektów i w miarę możliwości oraz zgodnie z obowiązującymi zasadami i procedurami pomagała we wprowadzaniu rozwiązań oraz środków naprawczych. W niektórych szczególnych przypadkach należałoby poprawić monitorowanie projektów w terenie.

VI

75% projektów skontrolowanych przez Trybunał przyniosło oczekiwane wyniki lub ich rezultaty przekroczyły oczekiwania. W przypadku niektórych projektów nie osiągnięto jeszcze oczekiwanych rezultatów przede wszystkim ze względu na problemy związane z możliwościami beneficjentów lub niekorzystne okoliczności, w wyniku których środki ukierunkowane na ograniczanie ryzyka okazały się nieskuteczne i konieczne było wprowadzenie zmian do pierwotnej koncepcji projektów.

Komisja uważa, że uniknięcie pewnych problemów związanych z brakiem odpowiednich zdolności nie jest możliwe, w szczególności w sytuacji, gdy planowane projekty są innowacyjne i ambitne, ale ich beneficjenci są biedni. W takiej sytuacji nie można oczekiwać doskonałej realizacji projektów.

VII

Komisja z zadowoleniem przyjmuje zalecenia Trybunału. Podjęła już ona pewne działania w celu poprawy monitorowania i trwałości projektów. W związku z powyższym Komisja pragnie podkreślić znaczenie następujących działań podjętych już zgodnie z zaleceniami Trybunału, takich jak:

- ulepszenia wprowadzone w późniejszym zaproszeniu do składania wniosków w ramach FE mające na celu zapewnienie wykonalności projektów,
- wzmocnienie funkcji stałego monitorowania FE,

- innowacje wprowadzone w ramach nowego programu współpracy energetycznej, a mianowicie Inicjatywy na rzecz finansowania elektryfikacji – ElectrIFI, która została opracowana we współpracy z sektorem energetycznym oraz podmiotami finansującymi inicjatywę w zakresie rozwoju, i ma na celu poprawę wykonalności, trwałości i skuteczności wsparcia UE przeznaczonego na dostęp do zrównoważonej energii dla ubogiej ludności.

Wprowadzenie

04

Ogólne wytyczne w zakresie polityki energetycznej UE w kontekście polityki na rzecz rozwoju znajdują się od 2011 r. w „Programie działań na rzecz zmian”, w którym stwierdzono, że dostęp do energii jest kluczowym czynnikiem zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu.

05

Stworzenie funduszu energetycznego (FE) pozwoliło Komisji po raz pierwszy szerzej uwzględnić kwestię dostępu do energii w ramach prowadzonej przez nią współpracy na rzecz rozwoju, w związku z ogromnymi potrzebami finansowymi krajów rozwijających się (48 mld USD rocznie według Międzynarodowej Agencji Energetycznej).

Obserwacje

Komisja przeprowadziła dogłębną analizę mocnych i słabych stron każdego wniosku projektowego złożonego w ramach FE i udzieliła priorytetowego wsparcia najlepszym spośród nich, a więc takim, które znacznie przekroczyły ogólne normy jakości ustanowione w wytycznych dotyczących poszczególnych zaproszeń do składania wniosków.

Ze względu na konieczność realizacji ogólnych celów określonych w każdym zaproszeniu do składania wniosków Komisja musi rozważyć wsparcie innowacyjnych i ambitnych projektów, wybranych zgodnie z odpowiednimi zasadami i procedurami, mimo istnienia pewnych zagrożeń i niedociągnięć.

Po rozważeniu, czy zaproponowano odpowiednie środki mające na celu ograniczenie potencjalnych zagrożeń lub niedociągnięć charakterystycznych dla złożonych projektów rozwojowych, Komisja dokonała wyboru projektów do finansowania w oparciu o jasne kryteria oceny ustanowione w wytycznych dotyczących zaproszeń do składania wniosków, w tym przydatności, możliwości operacyjnych i finansowych wnioskodawcy i jego partnerów, wykonalności, trwałości, opłacalności.

16

Jeżeli chodzi o pięć projektów wymienionych przez Trybunał, komisja oceniająca uwzględnia uwagi każdego asesora i przyznane przez niego punkty; komisja ta, w odróżnieniu od indywidualnych osób oceniających, ma pełne rozpoznanie w odniesieniu do wszystkich wniosków złożonych w ramach danego zaproszenia do składania wniosków oraz mocnych stron każdego wniosku na podstawie kryteriów określonych w wytycznych dotyczących zaproszenia do składania wniosków. Aby zapewnić, że każda komisja oceniająca stosuje rygorystyczne zasady oceny wniosków w sposób pozwalający zagwarantować integralność i spójność ogólnego procesu oceny pomimo wszelkich niedociągnięć, które mogą wystąpić ze względu na indywidualne oceny ekspertów, Komisja wprowadziła wymagane procedury oraz mechanizmy kontroli i równowagi.

16 a)

Asesorzy przeprowadzili ocenę wniosku, przydzielając mu punkty oraz przedstawiając uwagi dotyczące każdego kryterium oceny zamieszczonego w wytycznych dotyczących zaproszenia do składania wniosków. Mimo odnalezienia pewnych niedociągnięć, asesorzy określili również najważniejsze atuty wniosku, takie jak: stymulowanie działalności gospodarczej, dobra znajomość kraju, bardzo duże zaangażowanie sektora prywatnego, potencjał w zakresie stabilności finansowania i odpowiedni udział społeczności lokalnej. Punkty przyznane przez obie osoby oceniające wskazują, że potencjalne niedociągnięcia nie zostały uznane za wystarczającą podstawę do odrzucenia wniosku.

Na podstawie przeprowadzonej analizy komisja oceniająca przyznała wnioskowi ostateczną liczbę punktów, uwzględniając mocne i słabe strony danego wniosku, jak wyjaśniono w odpowiedzi Komisji na pkt 16 powyżej.

16 b)

Jak wyjaśniono powyżej, komisja oceniająca, w przeciwieństwie do indywidualnych asesorów, znajduje się w wyjątkowej sytuacji, mając pełne rozeznanie w odniesieniu do wszystkich wniosków złożonych w ramach danego zaproszenia, jak również mocnych stron każdego wniosku na podstawie kryteriów określonych w wytycznych dotyczących zaproszenia do składania wniosków.

W przypadku czterech projektów wymienionych przez Trybunał właściwa komisja oceniająca zakończyła trzecią i ostateczną ocenę, stwierdzając, że środki ograniczające stwierdzone zagrożenia i niedociągnięcia zostały przewidziane i że są one odpowiednie.

17

Projekty wymienione przez Trybunał nie spełniały założonych celów głównie z powodu wystąpienia niekorzystnych czynników zewnętrznych, niemożliwych do skontrolowania (m.in. warunki rynkowe, rozwój technologiczny, warunki naturalne itd.).

18

W związku z tym Komisja podkreśla znaczenie ulepszeń wprowadzonych w kolejnym zaproszeniu do składania wniosków w ramach FE II, w przypadku którego istniał wymóg przedstawienia studium wykonalności wraz z wnioskiem.

Komisja przeprowadziła monitoring projektów z wykorzystaniem różnych dostępnych narzędzi i metod, w tym ustanowienia stałego organu monitorującego. W niektórych szczególnych przypadkach należałoby poprawić monitorowanie projektów w terenie.

Sprawozdania partnerów wykonujących różniły się pod względem jakości, ponieważ jest ona uzależniona od zróżnicowanych sprawozdawczych zdolności beneficjentów.

22 a)

Po identyfikacji problemów związanych z jakością sprawozdań Komisja podjęła odpowiednie działania zmierzające do ich rozwiązania, takie jak przekazanie beneficjentom szablonów opisowych sprawozdań okresowych i końcowych oraz sprawozdań finansowych. Umiejętność dostarczania odpowiednio sporządzonych sprawozdań dotyczących jakości różni się istotnie w przypadku poszczególnych beneficjentów, w związku z czym w FE II do umowy o udzielenie dotacji załączono udoskonalone modele sprawozdań opisowych i finansowych.

22 b)

Zob. odpowiedź Komisji na pkt 22 lit. a).

22 c)

Zob. odpowiedź Komisji na pkt 22 lit. a).

23

Komisja przedłużyła odpowiednio umowę z firmą konsultingową, aby zapewnić odpowiednie usługi monitorowania w odniesieniu do bieżących projektów FE oraz projektów wybranych w ramach dwóch ostatnich zaproszeń do składania wniosków w ramach FE II, dotyczących elektryfikacji wsi i niestabilności.

24

Znormalizowany przegląd przeprowadzony przez pojedynczy podmiot okazał się pomocny w harmonizacji i pewnym ulepszeniu sprawozdawczości partnerów wykonujących, a umowa z firmą konsultingową może umożliwić sprawdzenie na miejscu informacji dostarczonych w sprawozdaniach. W związku z tym Komisja podjęła niezbędne działania i rozszerzyła zakres umowy z firmą konsultingową w taki sposób, by – w przypadku wystąpienia takiej potrzeby – możliwe było prowadzenie usług monitorowania projektów za pomocą wizyt na miejscu.

Jednakże – zgodnie z postanowieniami stosownych umów o udzielenie dotacji – uprawnienia do egzekwowania odpowiednich zaleceń wobec beneficjentów wsparcia w ramach FE posiadają nadal wyłącznie delegatury UE i nie można ich zlecać firmie konsultingowej.

25

W przypadku niektórych projektów nie przeprowadzono przeglądu śródkresowego z uwagi na niedostateczną realizację działań.

Komisja wykorzystała wszystkie dostępne instrumenty w celu wsparcia realizacji projektów oraz podjęła odpowiednie działania w granicach ustanowionych przez postanowienia umów.

W istocie radykalna zmiana działań w ramach projektu nie jest możliwa zgodnie z postanowieniami umowy, które stanowią między innymi, że „zmiana nie może mieć na celu ani powodować wprowadzenia do umowy zmian, które kwestionowałyby decyzję o przyznaniu dotacji lub które byłyby sprzeczne z zasadą równości traktowania kandydatów”.

26

Odnośne zalecenia dotyczące poprawy jakości sprawozdawczości dotyczącej projektów zostały wzięte pod uwagę podczas opracowywania kolejnych zaproszeń do składania wniosków w ramach FE II.

27

Komisja, a także eksperci monitorujący projekty w ramach umowy, zwrócili się o przekazanie dodatkowych informacji lub wyjaśnień przy kilku okazjach, a w przypadkach, gdy informacje te nie zostały przekazane, zgodnie z zasadami kontraktowymi płatności zawieszono.

Jeżeli chodzi o możliwość rozwiązania umowy, takie drastyczne działanie może spowodować stratę istotnych środków oraz przeprowadzonych prac i rozważane jest dopiero w przypadku, – z uwzględnieniem nadrzędnego interesu beneficjentów końcowych oraz zasady należytego zarządzania finansami – gdy zawiodą wszystkie inne możliwe rozwiązania.

28

Regularne kontrole na miejscu stanowią podstawowy sposób monitorowania i prowadzenia działań następczych w odniesieniu do projektu. Delegatury mają do dyspozycji różne metody monitorowania projektów, w tym zdalną kontrolę na podstawie sprawozdań, telekonferencji, prac administracyjnych, wymiany informacji z beneficjentami itp. Częstotliwość wizyt na miejscu zależy między innymi od obciążenia pracą, lokalizacji projektu i jego dostępności, bezpieczeństwa, zasobów itp. Oczywiście kwestia wyboru najbardziej odpowiedniego sposobu monitorowania/działania następczych w odniesieniu do projektu oraz tego, czy i w jaki sposób urzędnicy określonej delegatury UE będą przeprowadzać regularne wizyty na miejscu, może zostać rozstrzygnięta jedynie przez szefa delegatury, który posiada pełny obraz wszystkich zadań do zrealizowania i hierarchii priorytetów tych zadań, z uwzględnieniem sytuacji w zakresie dostępnych zasobów ludzkich i różnych ograniczeń.

29

ROM jest jedynym dostępnym narzędziem służącym monitorowaniu projektu i Komisja użyła go odpowiednio oprócz wszystkich innych narzędzi monitorowania, w tym stałej funkcji monitorowania EF, która była dostępna na podstawie umowy o świadczenie usług z firmą konsultingową.

29 a)

Mimo że projekt wymieniony przez Trybunał podlegał monitorowaniu za pomocą ROM tylko w 2013 r., delegatura UE w Tanzanii była stale informowana o sytuacji projektu ze względu na regularne kontakty oraz wymianę korespondencji i podejmowała stosowne działania korygujące. Na przykład, oprócz wymaganych na podstawie umowy sprawozdań okresowych, partnerzy wykonawczy przedstawili sześć miesięcznych „Wewnętrznych sprawozdań z monitorowania” zgodnie z praktyką wprowadzoną przez delegaturę od 2012 r. w celu poprawy monitorowania. Delegatura utrzymywała regularne kontakty z zarządzającymi projektem i zapewniała wsparcie w celu wprowadzania odpowiednich rozwiązań.

29 b)

Nie zaproponowano włączenia projektu do wykazów ROM na lata 2010 i 2011 z powodu braku odpowiednich postępów w tym czasie. W 2012 r., pomimo że pierwotnie zaproponowano umieszczenie projektu w wykazie ROM, zdecydowano się nie umieszczać go w tym wykazie, ponieważ nie przeprowadzono jeszcze wystarczających prac w tej dziedzinie, a przegląd śródkresowy został zaplanowany na początek 2012 r., po przedłużeniu okresu realizacji o 24 miesiące.

30

Jak wyjaśniono w pkt 27 powyżej, możliwość rozwiązania umowy brana jest pod uwagę w wypadku wyczerpania wszystkich pozostałych alternatyw. Służby odpowiedzialne za monitorowanie realizacji dwóch projektów wymienionych przez Trybunał nie stwierdziły jeszcze, że wszelkie możliwości zostały wyczerpane, oraz że projekty te nie mogłyby zostać zrealizowane w inny sposób.

30 a)

Po rozważeniu ewentualnych działań naprawczych delegatura odpowiedzialna za projekt uznała, że ograniczenie zakresu geograficznego projektu nie byłoby najlepszym rozwiązaniem.

31

Delegatura w Mozambiku była zawsze świadoma trudności w realizacji projektu. Faza rozruchu innowacyjnych projektów w dziedzinach, które są stosunkowo nowe w kontekście lokalnym, jest często trudna. Jednakże z biegiem czasu stało się jasne, że cele programu nie zostaną osiągnięte; delegatura podjęła liczne próby znalezienia właściwych rozwiązań. Omówiono wiele propozycji rozwiązania występujących problemów dotyczących projektu, ale żadne z proponowanych rozwiązań nie zostało uznane za realistyczne, zatem konieczne stało się przerwanie realizacji projektu. W kwietniu 2015 r. delegatura przeprowadziła wizytę na miejscu (dotyczącą zarówno kwestii finansowych, jak i operacyjnych oraz kontraktów), po czym uzgodniono zamknięcie projektu.

75% projektów skontrolowanych przez Trybunał już przyniosło oczekiwane wyniki lub ich rezultaty przekroczyły oczekiwania.

36

W przypadku czterech projektów zbadanych przez Trybunał nie udało się osiągnąć większości oczekiwanych rezultatów ze względu na problemy związane ze zdolnościami beneficjentów i niekorzystne okoliczności, które spowodowały, że środki ukierunkowane na ograniczanie ryzyka okazały się nieskuteczne i konieczne było wprowadzenie zmian do pierwotnej koncepcji projektów.

Komisja uważa, że uniknięcie pewnych problemów związanych z brakiem odpowiednich zdolności nie jest możliwe, w szczególności w sytuacji, gdy planowane projekty są innowacyjne i ambitne, ale ich beneficjenci są biedni. W takich okolicznościach nie można oczekiwać doskonałej realizacji projektów.

36 c)

Ocenę projektu przeprowadzono zgodnie z obowiązującą procedurą, w ramach której udział sektora prywatnego został uznany za atut w zakresie trwałości projektów.

Wnioski i zalecenia

41

Komisja z zadowoleniem przyjmuje sprawozdanie Trybunału. Stworzenie funduszu energetycznego (FE) pozwoliło Komisji po raz pierwszy szerzej uwzględnić kwestię dostępu do energii w ramach prowadzonej przez nią współpracy na rzecz rozwoju, w związku z ogromnymi potrzebami finansowymi (48 mld USD rocznie) krajów rozwijających się². Komisja wykorzystała FE skutecznie: jak wynika ze sprawozdania Trybunału, większość zbadanych projektów zakończyła się sukcesem, a ich efekty będą prawdopodobnie trwałe. Jest to godnym podziwu osiągnięciem, zważywszy na trudną sytuację, w jakiej wdrażana jest współpraca na rzecz rozwoju. Jedynie w przypadku jednej czwartej skontrolowanych projektów nie odnotowano oczekiwanych rezultatów. Wynikało to w pewnym stopniu z wystąpienia niekorzystnych okoliczności, które spowodowały, że środki ukierunkowane na ograniczanie ryzyka okazały się nieskuteczne i konieczne było wprowadzenie zmian do pierwotnej koncepcji projektów. Komisja jest również świadoma możliwości wprowadzenia pewnych ulepszeń, szczególnie w zakresie monitorowania projektów w terenie. Komisja podjęła już pewne działania i wprowadzi dalsze ulepszenia zgodnie z zaleceniami Trybunału.

42

Komisja zastosowała reguły i procedury obowiązujące w odniesieniu do zaproszenia do składania wniosków w sposób spójny i skrupulatny i przydzieliła odpowiednie wsparcie projektom o wyraźnych priorytetach.

Komisja oceniająca była świadoma zagrożeń i niedociągnięć każdego wniosku. Przewidywano wystąpienie pewnych zagrożeń i niedociągnięć w ramach wniosków FE dotyczących między innymi upowszechniania innowacyjnych rozwiązań w perspektywie wyzwania związanych ze świadczeniem zrównoważonych i niedrogich usług energetycznych dla biednych.

2 Sprawozdanie Międzynarodowej Agencji Energetycznej pt. „Energia dla wszystkich ludzi: finansowanie dostępu dla biednych” (*Energy for all: financing access for the poor*), specjalny wyciąg z World Energy Outlook, MAE, 2011.

Przed przyznaniem ostatecznej liczby punktów wpływających na kolejność poszczególnych wniosków, właściwa komisja oceniająca w spójny i obiektywny sposób uwzględniła zagrożenia i niedociągnięcia stwierdzone w ocenionych wnioskach pod kątem stosownych środków ograniczających ryzyko zaproponowanych przez wnioskodawców i w świetle kryteriów, celów i priorytetów określonych we wskazówkach dotyczących zaproszenia do składania wniosków.

Zalecenie 1

Komisja przyjmuje to zalecenie i podjęła odpowiednie środki:

- (i) ocena struktury działania odgrywa kluczową rolę w ocenie wniosków zgodnie z szablonami PRAG 2014. Z 50 możliwych punktów za zarys koncepcji, 10 punktów przyznaje się za strukturę działania. Znaczne braki w tym zakresie prowadzić będą zatem w większości przypadków do wykluczenia wniosku już na etapie zarysu koncepcji;
- (ii) zdolność wnioskodawców do realizacji działania zostaje poddana ocenie na etapie pełnego stosowania. W ostatnim czasie ocenę zdolności operacyjnej rozszerzono na współwnioskodawców oraz podmioty powiązane. Z uwagi na znaczenie tego zagadnienia Komisja wprowadziła minimalny pułap w PRAG 2014, który przewiduje, że wnioskodawcy muszą uzyskać co najmniej 12 na 20 możliwych punktów za zdolność operacyjną, by zakwalifikować się do otrzymania dotacji.

43

Komisja przeprowadziła monitoring projektów z wykorzystaniem różnych dostępnych narzędzi i metod, w tym poprzez ustanowienie stałego organu monitorującego.

Ogólnie rzecz biorąc, Komisja zapewniła ściśle monitorowanie najważniejszych faz wdrażania projektów i w miarę możliwości oraz zgodnie z obowiązującymi zasadami i procedurami pomagała we wprowadzaniu rozwiązań oraz środków naprawczych. W niektórych szczególnych przypadkach należałoby poprawić monitorowanie projektów w terenie.

43 a)

Komisja zajęła się zgłoszonymi nieprawidłowościami oddzielnie dla każdej umowy oraz wprowadziła ulepszone szablony opisowych sprawozdań okresowych i końcowych oraz sprawozdań finansowych.

43 b)

Komisja zapewniła ściśle monitorowanie za pomocą wizyt na miejscu, jak również poprzez różne metody monitorowania projektów, w tym zdalną kontrolę na podstawie sprawozdań, telekonferencje, prace administracyjne, wymianę informacji z beneficjentami itp. Częstotliwość wizyt na miejscu zależy między innymi od obciążenia pracą, lokalizacji projektu i jego dostępności, bezpieczeństwa oraz dostępnych zasobów. Decyzja o przeprowadzeniu regularnych wizyt na miejscu należy do szefa delegatury, który posiada pełny obraz wszystkich zadań przez nią wykonywanych oraz hierarchii priorytetów tych zadań, z uwzględnieniem sytuacji w zakresie zasobów ludzkich oraz różnorodnych ograniczeń.

Jeżeli chodzi o ROM, jest on jednym z dostępnych narzędzi do monitorowania projektu; w odniesieniu do tych projektów, które nie są objęte wizytami kontrolnymi ROM wprowadzono inne środki kontroli.

43 c)

Komisja stara się wspierać pomyślne wdrażanie projektów oraz znajdować rozwiązania problemów (wraz z beneficjentami umowy o udzielenie dotacji) w celu przezwyciężenia wszelkich trudności. Rozwiązanie umowy o przyznaniu dotacji rozważane jest dopiero w przypadku, gdy zawodzą wszystkie inne możliwe rozwiązania, tak aby nie powodować potencjalnej utraty zainwestowanych środków oraz ewentualnych korzyści dla końcowych beneficjentów EF.

Zalecenie 2- Wspólna odpowiedź Komisji na ppkt (i)–v)

Komisja przyjmuje to zalecenie. Można wprowadzić ulepszenia w zakresie poprawy monitoringu projektów. Kwestia ta była już konsekwentnie poruszana przez Komisję i rozpatrywane jest wprowadzenie dodatkowych środków, aby umożliwić delegaturom poprawę monitorowania projektów, biorąc pod uwagę ich ograniczone zasoby finansowe i personalne.

44

Jedynie w przypadku jednej czwartej skontrolowanych projektów nie odnotowano oczekiwanych rezultatów. Wynikało to przede wszystkim z problemów związanych z możliwościami beneficjentów lub z wystąpienia niekorzystnych okoliczności, które spowodowały, że środki ukierunkowane na ograniczanie ryzyka okazały się nieskuteczne i konieczne było wprowadzenie zmian do pierwotnej koncepcji projektów.

Zalecenie 3

Komisja przyjmuje to zalecenie.

Przydatna byłaby ocena ciągłej pomocy technicznej, tak aby zidentyfikować potencjalne potrzeby w zakresie wsparcia po wygaśnięciu finansowania EF. W ramach bieżącego programu EF nie będzie możliwości zwiększenia pierwotnego przydziału dotacji. Niemniej jednak Komisja zbada, czy możliwe jest rozwiązanie tego problemu w celu utrzymania wartości zrealizowanej inwestycji. Ponadto Komisja zbada, w jaki sposób stosować zalecenie w ramach nowych i innowacyjnych programów finansowania, takich jak inicjatywa na rzecz finansowania elektryfikacji – ElectriFi.

JAK OTRZYMAĆ PUBLIKACJE UE

Publikacje bezpłatne:

- jeden egzemplarz:
w EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>)
- kilka egzemplarzy (lub mapy, plakaty):
w przedstawicielstwach Unii Europejskiej (http://ec.europa.eu/represent_pl.htm)
w delegaturach Unii Europejskiej w krajach poza UE (http://eeas.europa.eu/delegations/index_pl.htm)
kontaktując się z Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_pl.htm)
lub dzwoniąc pod numer 00 800 6 7 8 9 10 11 (numer bezpłatny w całej UE) (*)

(*) Informacje są udzielane nieodpłatnie, większość połączeń również jest bezpłatna (niektórzy operatorzy, hotele lub telefony publiczne mogą naliczać opłaty).

Publikacje płatne:

- w EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>)

W 2004 r. prawie dwa miliardy ludzi nie posiadało dostępu do odpowiednich, przystępnych cenowo i trwałych usług energetycznych. Dostęp do tego rodzaju usług ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia zdecydowanych postępów w realizacji celów rozwoju. Utworzony w czerwcu 2005 r. Fundusz Energetyczny AKP–UE ma na celu zwiększenie dostępu osób ubogich zamieszkujących obszary wiejskie i podmiejskie do nowoczesnych usług energetycznych, ze szczególnym uwzględnieniem Afryki Subsaharyjskiej i energii ze źródeł odnawialnych. W niniejszym sprawozdaniu Trybunał uznaje, że działania Komisji były w większości przypadków skuteczne, jednak mogła ona w lepszy sposób wykorzystać Fundusz Energetyczny AKP–UE do zwiększania dostępu do energii ze źródeł odnawialnych dla osób ubogich w Afryce Wschodniej. Trybunał przedstawia szereg zaleceń dotyczących bardziej rygorystycznego wyboru projektów, ich skuteczniejszego monitorowania oraz poprawy ich perspektyw trwałości.

EUROPEJSKI
TRYBUNAŁ
OBRACHUNKOWY

Urząd Publikacji